

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล
ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
2. ประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552
3. มาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ
4. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์
  - 4.1 คุณลักษณะของบัณฑิต
  - 4.2 การพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ
5. หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น (พ.ศ. 2550)
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2552
ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพ
ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงเห็นสมควรให้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกัน
คุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำ
มาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมี
คุณภาพ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของ

คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ 6/2552 เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2552 จึงออกประกาศไว้ดังนี้

1. ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552”
2. ให้ใช้ประกาศนี้สำหรับการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิต มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
3. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา
4. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย
  - 4.1 ระดับคุณวุฒิ ได้แก่
    - ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3 ปี)
    - ระดับที่ 2 ปริญญาตรี
    - ระดับที่ 3 ประกาศนียบัตรบัณฑิต
    - ระดับที่ 4 ปริญญาโท
    - ระดับที่ 5 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง
    - ระดับที่ 6 ปริญญาเอก
  - 4.2 คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ
    - (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม
    - (2) ด้านความรู้
    - (3) ด้านทักษะทางปัญญา
    - (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
    - (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ

สำหรับสาขา/สาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยโดยมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิและลักษณะของหลักสูตรอย่างน้อยต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ในแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

4.3 ซื่อปริญา จำนวนหน่วยกิต ระยะเวลาในการศึกษา และการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

5. ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาชา/สาขาวิชาต่าง ๆ ของแต่ละระดับคุณวุฒิ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒิเดียวกันมีมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล

6. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามประกาศกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของแต่ละสาขา/สาขาวิชา โดยจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนด และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและการประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามข้อ 4.2

7. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร โดยมีตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์การประเมินตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขานั้น ๆ

8. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี

9. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรที่ดำเนินการได้มาตรฐานตามประกาศนี้ต่อสาธารณะตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

10. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่จะรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี การศึกษา 2553 เป็นต้นไปตามประกาศนี้ สำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วต้องปรับปรุงให้ สอดคล้องกับประกาศนี้ภายในปีการศึกษา 2555

11. ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษากำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์ของประกาศนี้

12. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้นได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะ พิจารณา และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด (ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

2. ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และมติคณะกรรมการการอุดมศึกษาในการประชุมครั้งที่ 6/2552 เมื่อ วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2552 จึงออกประกาศแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ไว้ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะเสนอมาตรฐานคุณวุฒิของแต่ละระดับและสาขา/สาขาวิชาซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ตามแบบ มคอ.1 ท้ายประกาศนี้ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรต่อไป

2. ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้สองวิธี ดังนี้

2.1 ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร

2.2 ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น

3. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ให้ชัดเจน โดยครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ตามแบบ มคอ.2 มคอ.3 และ มคอ.4 ท้ายประกาศนี้

4. ให้สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดระบบและกลไกของการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร และต้องอนุมัติหลักสูตรซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน

5. ให้สถาบันอุดมศึกษาเสนอหลักสูตรซึ่งสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติให้เปิดสอนแล้วให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติ

6. ให้สถาบันอุดมศึกษาบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้นๆ หรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้นๆ และชี้แจงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐานดังกล่าว โดยดำเนินการ ดังนี้

6.1 พัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการ วิธีการสอนและวิธีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง

6.2 จัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพออย่างมีคุณภาพ รวมทั้งอาจประสานกับสถาบันอุดมศึกษาและ/หรือหน่วยงานอื่นเพื่อให้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

6.3 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรนั้นๆ

6.4 จัดให้มีการรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นรายวิชา ประสพการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ทุกภาคการศึกษา และเป็นรายหลักสูตรทุกปีการศึกษา โดยมีหัวข้อตามแบบ มคอ.5 มคอ.6 และ มคอ.7 ตามลำดับที่แนบท้ายประกาศนี้

6.5 ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการจัดการศึกษาต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาทุกปีการศึกษา

6.6 ประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี

7. ให้สถาบันอุดมศึกษาประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทุกหลักสูตร โดยดำเนินการดังนี้

7.1 กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่สะท้อนการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

7.2 ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามระบบประกันคุณภาพภายในของหลักสูตร

7.3 รายงานผลการดำเนินการต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษา และสาธารณะ

7.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ

8. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรใหม่/ปรับปรุงที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครั้งระยะเวลาของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

8.1 เป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษาก่อนเปิดสอนและได้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตรนั้น

8.2 ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน 2 ปี นับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรที่ได้พัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เว้นแต่หลักสูตรใดที่มาตรฐานคุณวุฒิสภา/สาขาวิชาได้กำหนดตัวบ่งชี้และ/หรือเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติม ผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานคุณวุฒิสภา/สาขาวิชานั้นๆกำหนด

จึงจะได้รับการเผยแพร่ กรณีหลักสูตรใดมีครั้งระยะเวลาของหลักสูตร 1 ปี หรือน้อยกว่าให้พิจารณาผลการประเมินคุณภาพภายในของปีแรกที่เปิดสอนด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน

8.3 หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

8.4 กรณีหลักสูตรใดได้รับการเผยแพร่แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำกับดูแลให้มีการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ โดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไป หรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้นกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่ หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้น จนกว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นจะได้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

9. คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะติดตามการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง กรณีที่พบว่าไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ให้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

10. ขั้นตอนการดำเนินการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องปรากฏในเอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติที่แนบท้ายประกาศนี้ (ประกาศ ณ วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช ประธานกรรมการคณะกรรมการอุดมศึกษา)

3. มาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

นักศึกษาระดับปริญญาตรีควรมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ดังนี้ (วิจารณ์, 2552)

3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สามารถจัดการปัญหาทางด้านจริยธรรมและวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ด้วยวิธีทางที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐานและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ แสดงออกถึงพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยมและการจัดลำดับความสำคัญ แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอ และบูรณาการได้อย่างสมดุลเหมาะสมระหว่างวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เป็นอย่างที่ดีต่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำในการทำงาน ในกลุ่มต่าง ๆ ในครอบครัว และชุมชน

3.2 ด้านความรู้

มีองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ รู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กันตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ที่เรียนในหลักสูตรวิชาชีพมีความคุ้นเคยกับพัฒนาการล่าสุดบนระดับแนวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษารวมทั้งตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ในหลักสูตรที่เตรียมนักศึกษาเพื่อปฏิบัติงานวิชาชีพ นักศึกษาจะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติกฎระเบียบ เทคนิค ข้อบังคับ รวมถึงวิธีการปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3.3 ด้านทักษะทางปัญญา

มีความสามารถในการทำวิจัย เข้าใจและสามารถประเมินข้อมูล ค้นหาแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่กว้างขวาง และประยุกต์ข้อสรุปเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้งที่แตกต่างกันได้โดยไม่ต้องอาศัยคำแนะนำจากภายนอก สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนวทางใหม่ในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประสพการณ์ภาคปฏิบัติและผลกระทบที่ตามมาจากการตัดสินใจ สามารถประยุกต์ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้เหล่านี้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสาขา/สาขาวิชาที่เรียนสำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้กระบวนการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เป็นประจำได้อย่างเหมาะสมและแยกแยะสถานการณ์ที่ต้องการการแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมกับนำเอาความรู้ความเข้าใจในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์เช่นนั้น

3.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในกลุ่มที่มีสถานการณ์ไม่ชัดเจน และต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินการ แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการความสนใจและกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

3.5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เมื่อศึกษาปัญหาและข้อโต้แย้งแล้ว สามารถระบุเทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการแปลความหมายและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จักเลือกและใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับปัญหาและกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกัน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นประจำในการเก็บรวบรวมข้อมูล แปลความหมาย และสื่อสารข้อมูลข่าวสารและความคิด

3.6 ด้านทักษะพิสัย

สำหรับสาขา/สาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย

4. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

4.1 คุณลักษณะของบัณฑิต

การกำหนดคุณลักษณะหรือความคาดหวังที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามความคิดและความเชื่อของนักคิดแต่ละคน แต่ละสถาบัน ความเชื่อบางอย่างมีลักษณะซ้ำซ้อนผสมผสานหลายแนวคิดด้วยกัน แต่เมื่อได้ประมวลแนวคิดของนักคิดและนักการอุดมศึกษาของไทยเข้าด้วยกันแล้ว สามารถสรุปคุณลักษณะของบัณฑิตออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ด้วยกัน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอุดมคตินิยม กลุ่มปัญญานิยม กลุ่มชุมชนนิยม กลุ่มปฏิบัตินิยม และกลุ่มเทคโนโลยีนิยม แต่ละกลุ่มมีหลักคิดเฉพาะของกลุ่ม แต่ในแต่ละกลุ่มก็มีคุณลักษณะบางอย่างซ้ำซ้อนกันอยู่บ้างนักคิดหรือผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละกลุ่มเองก็มีความคิดบางส่วนบางประเด็นที่ซ้ำซ้อนกัน ในงานวิจัยนี้จะได้เสนอภาพรวมของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละลักษณะ

4.1.1 กลุ่มอุดมคตินิยม

คุณลักษณะบัณฑิตในกลุ่มอุดมคตินิยมเน้นคุณลักษณะของบัณฑิตที่มี คุณธรรม จริยธรรม เป็นฐานหลักที่สำคัญ รวมถึงเรื่องอุดมคติและความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ความคิดในการพัฒนาบัณฑิตตามที่ พระธรรมปิฎก,2542 :11 ระบุให้มีการใช้พื้นฐานทางศาสนาเป็นตัวรอลับในด้านคุณธรรมจริยธรรม เกิดจากการมองเห็นปัญหาของการศึกษาไทย เฉพาะปัญหาการอุดมศึกษาไทยที่เน้นเศรษฐกิจ เน้นการพัฒนาตามประเทศทางตะวันตกเป็นสำคัญ จึงมุ่งเน้นให้บัณฑิตหรือการอุดมศึกษาเป็นไปในลักษณะของการผลิตบัณฑิตมาเป็นกำลังสำหรับสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ได้เน้นที่การสร้างคนให้รู้จัก เข้าใจ และมีชีวิตที่มีคุณค่าสูงกว่าเพียงแค่เศรษฐกิจหรือการเงิน เป็นการอุดมศึกษาเพื่อรับใช้ทางเศรษฐกิจ โดยพระไพศาล วิสาโล (พระไพศาล วิสาโล 2545:4) กล่าวว่าเป็นการศึกษาเป็นไปเพื่อรับใช้ทุนนิยมเป็นหลัก และมหาวิทยาลัยถูกรอบงำโดยอำนาจทุนมาก เห็นได้จากจุดมุ่งหมายของอุดมศึกษาที่มีการพัฒนาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2503-2504 เป็นต้นมา อุดมศึกษาเป็นไปเพื่อผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมภาคบริการมาโดยตลอด

นอกจากนี้สภาพการณ์ของอุดมศึกษาที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยม พระไพศาล วิสาโล ชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่าตัวมหาวิทยาลัยเองก็มีลักษณะเป็นทุนนิยม ในลักษณะของการเป็นธุรกิจ เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้นอย่างที่ เริ่มมีการแสวงหากำไรมากขึ้น มีการสร้างจุดขาย สร้าง

หลักสูตรพิเศษเพื่อที่จะดึงคนมาซื้อบริการทางการศึกษา มาเป็นบัณฑิต เช่น ปริญญาโท 2 ปี ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์หรือมีการเสนอหลักสูตรที่จบได้รวดเร็ว (พระไพศาล วิสาโล, 2545:4)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการสนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คุณค่าของอุดมคติ คุณค่าของความเสียสละเท่าที่ควร จึงทำให้เห็นบัณฑิตที่มุ่งแต่เอาชนะ เอาเปรียบ เห็นแก่ได้อยู่ทั่วไป คณาจารย์ในโครงการบัณฑิตอุดมคติของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มองเห็นอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการพัฒนาบัณฑิตของไทย จึงทำให้เกิดแนวคิดในการผลิตบัณฑิตในอุดมคติขึ้น โดยโครงการตระหนักถึงปัจจัยด้านการแข่งขันเสรีเพื่อเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจและขณะเดียวกันก็มีการทำนุบำรุงชีวิต จิตใจและคุณภาพชีวิตของคนไทยในสังคมยุคปัจจุบันที่ต้องรู้กว้าง รู้ไกลและเจาะลึกเทคโนโลยี” (มณีวรรณ กมลพัฒนะ , 2538 : 10) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่การศึกษาเป็นไปเพื่อให้ผู้รับการศึกษาได้รับใช้ทุน เนื่องจากระบบทุนมีอำนาจเหนือรัฐ ของ ส.สิริรักษ์ (ส.สิริรักษ์, 2545 : 2) รวมทั้งตัวอย่างจากการศึกษาในญี่ปุ่นที่ไม่สามารถต้านกระแสทุนนิยมได้เช่นกัน

การผลิตบัณฑิตตามรูปแบบและกระบวนการของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศทางตะวันตก เป็นการผลิตบัณฑิตเพื่อรับใช้ระบบทุนนิยม สนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการมีงานทำ ส่งผลให้บัณฑิต ฟุ้งเฟ้อ ใช้ชีวิตอย่างขาดอุดมคติและเป้าหมายที่ชัดเจนจึงเป็นปัญหาใหญ่ในการพัฒนาบัณฑิต

ดังนั้นแนวคิดของการอุดมศึกษาและการผลิตบัณฑิตตามแนวนี้นี้จึงต้องเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาดังกล่าวและแสวงหาทางออกที่เหมาะสม มีคุณค่าสูงสุดในชีวิต กว่าการจัดการศึกษาเพียงเพื่อรับใช้รัฐบาลและเศรษฐกิจทุนนิยมเท่านั้น ดังที่ ส.สิริรักษ์ ได้เสนอไว้ว่า อุดมศึกษาหรือการศึกษาขั้นสูงสุด คือ เพื่อความเป็นไทจากอวิชชา หรือความมืดบอดที่ครอบงำ และเข้าถึงปัญหาหรือปรัชญา คือเข้าใจสภาวะธรรมทั้งหมดอย่างปราศจากการติดยึดใด ๆ เมื่อถึงจุดที่เข้าใจอย่างชัดเจน ปรัชญาหรือปัญญาย่อมควบคู่ไปกับการความคิดและจิตใจ เป็นไปในทางที่จะเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลและรับใช้ผู้อื่น สัตว์อื่น (ส.สิริรักษ์, 2545:17)

พระไพศาล วิสาโล กับ ส.สิริรักษ์ ต่างก็เห็นตรงกันว่า เป้าหมายของอุดมศึกษา คือ อุดมคติ ซึ่งต้องพัฒนาคนให้ถึงอุดมคติ หรือ พื้นฐานทางศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาก็เป็นหลักสำคัญของคนไทย

ส่วนท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้ชี้แนะในส่วนของการสร้างบัณฑิตให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การพัฒนาคนนั้นต้องมีลักษณะบูรณาการ โดยเป็นการพัฒนาระบบองค์รวมแห่งการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา ให้เจริญงอกงามขึ้นอย่างสอดคล้อง และเกื้อกูลต่อกันทั้งระบบ (พระธรรมปิฎก , 2542 : 42) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มบัณฑิตอุดมคติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการพัฒนา 3 ศาสตร์ใหญ่ คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติและสังคมศาสตร์

เช่นกัน เพื่อให้เห็นความจริงของชีวิตและธรรมชาติ บุรณาการคุณธรรมจริยธรรม เห็นการณ์ไกล ไม่ประมาท ไตร่ตรองเหตุผลและรับผิดชอบ โดยจุดเน้นของบัณฑิตอุดมคดียังอยู่ที่คุณธรรมจริยธรรม ความสำเร็จเป็นสำคัญ

โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะบัณฑิตในกลุ่มนี้ได้เน้นที่คุณค่าและวัฒนธรรมของไทย ซึ่งมีศาสนาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นความเสียสละ การเห็นแก่ส่วนรวม ความสำเร็จ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญ

4.1.2 กลุ่มปัญญานิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในกลุ่มปัญญานิยมนี้เน้นคุณลักษณะของบัณฑิตในเชิงของความสามารถทางปัญญาและการนำปัญญาไปใช้ได้อย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นสำคัญ การอุดมศึกษาในแนวนี้ต้องมุ่งส่งเสริมปัญญาของผู้เรียนให้ได้และได้อย่างสมบูรณ์พอ

แนวคิดของกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นปัญหาของการอุดมศึกษาไทยที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยไทยไม่ได้สร้างปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการเรียนการสอนยังมีลักษณะป้อนโดยการบรรยายของครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนต้องจด ท่อง จำตามที่อาจารย์บอกเป็นหลัก การพัฒนาปัญญาจึงไม่เกิดขึ้น บัณฑิตจึงมีลักษณะ รู้มากกว่ารู้คิด

นอกจากกระบวนการในการเรียนการสอนจะไม่สร้างปัญญาแล้วเนื้อหาสาระที่สอนก็ไม่นำไปสู่ความรู้ที่แท้จริง ทำให้มีปัญญาไม่พอ ดังที่ ประเวศ วะสี ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยมีปัญหาอย่างมากและอย่างลึก ทั้งปัญหาล้างแวล้อมและปัญหาสังคมจนกลายเป็นวิกฤติเต็มมหาวิทยาลัยไม่มีคำตอบพอ “เราไม่มีคำตอบสำหรับวิกฤติการณ์ทางจิตวิญญาณแต่อย่างใดเลยเพราะเรามีปัญญาไม่พอมหาวิทยาลัยก็มีปัญญาไม่พอและไม่สามารถสร้างปัญญาให้พอที่จะทำให้สังคมเผชิญกับวิกฤติการณ์ได้” (ประเวศ วะสี, 2537 : 3)

คำวิพากษ์วิจารณ์ที่ว่าบัณฑิตไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักสร้างปัญญานี้ ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง อมเรศ ศิลาอ่อน อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ก็ได้วิจารณ์ไว้ในลักษณะเดียวกันว่า “การศึกษาไทยมีจุดเด่น คือ ไม่สอนให้คิด แต่สอนให้ท่องจำ ถือว่าความรู้สำคัญที่สุด ฉะนั้นเด็กยิ่งรู้มากยิ่งดี (อมเรศ ศิลาอ่อน , 2547 : 2) นอกจากพูดถึงสภาพงานของการศึกษาไทยว่าไม่ได้สอนให้เด็กคิดแล้ว ยังเน้นเฉพาะระดับอุดมศึกษาอีกว่า “การอุดมศึกษาไทย สอดให้คนรู้แต่ไม่ได้สอนให้คนคิด จึงเป็นเรื่องที่จะต้องทบทวนว่าจะทำอย่างไรให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น” (อมเรศ ศิลาอ่อน, 2538)

เหตุที่มีปัญญาไม่พอนั้น หลักใหญ่อยู่การศึกษาและการอุดมศึกษาไม่ได้ศึกษาความจริงในสังคม เราศึกษาวิชาออกสังคม ประเวศ วะสี ได้ตั้งคำถามไว้อีกว่า “ที่นี้ถามว่า การศึกษาโดยเฉพาะ

อุดมศึกษาเป็นสมองของสังคมหรือเปล่า คำตอบก็คือไม่เป็นเพราะมันอยู่นอกบริบทสังคม ไม่ได้รับรู้ความจริงเพราะฉะนั้นต้องเอาสังคมเป็นตัวตั้ง รับรู้แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้ดีขึ้น” (ประเวศ วะสี, 2537 : 3) ประเด็นของความไม่สอดคล้องและอยู่นอกบริบทของสังคมนี้ตรงกับการวิเคราะห์ของ จรัส สุวรรณเวลา (2541 : 5) ที่ชี้ว่าวิกฤติอุดมศึกษาไทยประการหนึ่ง คือ ความตรงเป่าตรงปัญหา (Pertinent) ที่ชี้ว่า ผลผลิตของอุดมศึกษา “ต้องตรงตามที่สังคมต้องใช้ ทั้งนี้ต้องปรับการอุดมศึกษา ไม่ใช่เป็นไปเพื่ออุดมศึกษาเอง แต่เพื่อสังคมโดยดำเนินการตามความจำเป็นของสังคม”

สภาพการณ์ดังกล่าวได้มีข้อเสนอในทางของการผลิตบัณฑิตเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีปัญญาอย่างสมบูรณ์เต็มທີ່หลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะการเรียนการสอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แสวงหา และแสดงเหตุผลของตนเองออกมาดังที่ จรัส สุวรรณเวลา ได้เสนอไว้ “การศึกษาต้องไม่เป็นการให้กับการรับ ต้องเน้นการวิเคราะห์ มีการอภิปรายซักถามและตอบด้วยเหตุผล แยกแยะตรรกะจริงจากตรรกะลวง จึงจำเป็นต้องเป็นการเรียนรู้กลุ่มเล็กที่ผู้สอนและผู้เรียนต่างช่วยกันในการหาความจริงของธรรมชาติ ทำนองเดียวกับที่โซเครตีสใช้เมื่อหลายพันปีมาแล้ว ครูมีหน้าที่กำกับชี้แนะ แนวการถกเถียง และวิพากษ์วิจารณ์ แทนที่จะเป็นผู้มีความรู้และถ่ายทอดความรู้ทางเดียว” (ประเวศ วะสี, 2538 : 38)

ในลักษณะเดียวกัน ประเวศ วะสี ได้อธิบายคุณลักษณะของสมองที่ทำหน้าที่ในทางปัญญา อยู่ 4 ประการใหญ่ ดังนี้

ข้อแรก ต้องสามารถรับรู้ความจริง ถ้ารับรู้ความไม่จริง เราก็จะไม่มีปัญญา เราก็จะไม่เข้าใจเรื่องราวอันนั้น เพราะเราได้รับความลวงมารับเอาความไม่จริงมา ก็จะไม่มีความรู้ ในข้อนี้เน้นหนักที่การเรียนรู้ความจริง เรียนรู้สังคม เรียนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม

ข้อที่สอง การรับรู้เข้ามาเฉย ๆ ไม่พอ เพราะเรื่องราวมันซับซ้อนมันลึกซึ้งกว่านั้น เพราะฉะนั้นต้องสามารถเอาความจริงมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นปัญญาที่สูงขึ้นกว่าเท่าที่ปรากฏรับรู้ ในข้อนี้เน้นหนักที่การวิเคราะห์วิจารณ์ เมื่อเรียนรู้สิ่งหนึ่งแล้ว

ข้อสาม เอาปัญญาไปใช้ เช่น จะต้องเอไปใช้อย่างไร เอาไปเชื่อมโยงอย่างไร ต้องไปดัดแปลงอย่างไร ต้องไปสังเคราะห์ให้เป็นอย่างไร ให้เหมาะกับการใช้ ข้อนี้เน้นที่การนำไปใช้ ซึ่งจะทำให้การศึกษาเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ข้อที่สี่ เมื่อนำไปใช้แล้ว ต้องประเมินด้วยว่าได้ผลหรือไม่ได้ผลมากน้อยแค่ไหน เพราะอะไร แล้วเอาตัวที่ประเมินกลับมาใช้อีกเพราะมันจะทำให้เป็นการเกิดปัญญาที่สูงขึ้นไปอีก ข้อนี้เน้นที่การประเมินตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้ได้ วิเคราะห์ได้ ประยุกต์แล้วนำมาประเมินตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง (ประเวศ วะสี, 2545)

โดยเหตุนี้การสร้างบัณฑิตในกลุ่มปัญญานิยมจึงประกอบไปด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการทางปัญญา คือ เรียนรู้วิชาการสาระที่กว้างขวางเป็นจริง ตรงต่อสภาพของ

สังคมเองและมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ได้ ในขณะที่เดียวกันก็รู้จักประเมิน รู้จักประยุกต์ใช้ นำไปสู่การสร้างความรู้และวิชาการใหม่ต่อไป

4.1.3 กลุ่มชุมชนนิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในกลุ่มชุมชนนิยมนี้เน้นบัณฑิตที่รู้และเข้าใจชุมชนและสังคมที่ตนเองอยู่ เข้าใจเหตุผลที่มา สภาพการณ์และปัญหาของชุมชน มีจิตสำนึกในทางสังคมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนกับปัญหาของสังคมได้ดี พร้อมทั้งมีวิธีที่จะแก้ปัญหาของสังคมได้ รวมถึงการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องอยู่ที่สถาบันการศึกษาอย่างเดียว แต่อยู่ที่ชุมชนอีกด้วย

แนวความคิดหลักของกลุ่มนี้อาจพิจารณาได้จากแนวคิดของ เสน่ห์ จามริก (2545:2) ที่มองเรื่องความเข้าใจของอุดมศึกษาในวงที่กว้างและมองอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับสังคม “เรื่องของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมศึกษานั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะเรียกว่า “อนุระบบ” ของสังคมใหญ่ก็ได้” ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงให้เห็นว่าอุดมศึกษาไม่ได้โดยเด็ดขาดโดยตัวของมันเอง แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับชุมชนและสังคมอย่างแยกแยะกันไม่ออก ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง รู้จักอัตลักษณ์ของตนเองด้วย

จากแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่ปัญหาการวิเคราะห์การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสังคม ดังที่ เสน่ห์ จามริก ได้เน้นไว้ว่า “และในประการสำคัญไม่ใช่เป็นการเรียนรู้หรือการศึกษาวิจัยที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของสังคมไทย แต่คอยสนองปัญหาและความต้องการของโลกภายนอก เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าทุก ๆ ครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขัดแย้งอะไรต่าง ๆ เวลาที่ประเทศไทยต้องประสบกับความพ่ายแพ้ทางเศรษฐกิจ เราจะได้ยินนักวิชาการหรือชนชั้นนำทั้งในทางการเมืองและทางราชการประจำจะพูดบ่อย ๆ ว่า เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสโลกได้ อันนี้คือวัฒนธรรมของการจำนนต่อกระแสของโลกภายนอกและเป็นความจำนนโดยสมัครใจด้วย” (เสน่ห์ จามริก, 2545 :6)

ในแนวทางของปัญหาดังกล่าว เสน่ห์ จามริก จึงได้เสนอต่อไปว่า “จะเห็นได้ว่าเราต้องการประวัติศาสตร์ใหม่ ต้องการเศรษฐศาสตร์ใหม่ ที่เป็นของชุมชน ต้องเผด็จการทิ้งเพราะว่าดำรงทั้งหลายล้วนแต่ นิโอ-คลาสสิก ทั้งนั้น ไม่สามารถให้คำตอบอะไรได้เลย นอกจากไม่ให้คำตอบแล้วยังทำให้เราหลงทิศหลงทางมาโดยตลอดด้วย ด้วยเหตุผลนี้จึงต้องมีการทบทวน สำนึกในโลกชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นชุมชนฐานทรัพยากรเขตร้อน” (เสน่ห์ จามริก, 2548 :8)

แนวคิดในทางสังคมชุมชนที่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนอกจากในโรงเรียนนั้น สะท้อนให้เห็นชัดเจนแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ ที่ได้พัฒนาแนวคิดของมหาวิทยาลัยชาวบ้านขึ้นโดยชี้ให้เห็นแนวคิดของมหาวิทยาลัยชาวบ้านโดยชี้ให้เห็นแนวคิดของมหาวิทยาลัยชาวบ้านว่า “ความแตกต่างของมหาวิทยาลัยชาวบ้านจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั่วไป คือ ชาวบ้านเรียนรู้

จากการปฏิบัติ เรียนรู้จากชีวิตจริง ปัญหาจริง ความต้องการจริง และเรียนรู้ในบริบทของสังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนเอง เรียนรู้จากการถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้สากล” (เสรี พงศ์พิศ, 2547:2) การเรียนรู้สภาพจริงของชุมชนนี้จำเป็นที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ คือ “อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัย จะต้องปรับกระบวนทัศน์ใหม่ ปรับวิธีคิด วิธีปฏิบัติของตนเองให้ได้เพราะวิธีคิด วิธีปฏิบัติ 1 ด้าน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมปัจจุบันได้ และไม่สามารถส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็งได้จะต้องปรับความเข้าใจเสียใหม่ว่าโลกไม่ใช่ศูนย์กลางของจักรวาล แต่เป็นดวงอาทิตย์จะต้องหันหน้าไปหาชุมชน และเรียนรู้เข้าใจชุมชนตามศักยภาพที่เขามี” (เสรี พงศ์พิศ , 2547:12)

นอกจาก เสน่ห์ จามริก และ เสรี พงศ์พิศ ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของชุมชนที่มีต่ออุดมศึกษาไทยแล้ว นิธิ เอียวศรีวงศ์ ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของชุมชนต่อการศึกษาเช่นกันว่า “บัณฑิตจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้เพื่อเป็นคำตอบให้กับสังคมตามระดับของสังคมได้อย่างเหมาะสม บัณฑิตจะต้องมีความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองมีส่วนร่วมทางการเมือง กลไกและมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชนที่เป็นเรื่องสาธารณะ”

นอกไปจากนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ยังชี้ให้เห็นเป็นประเด็นของชุมชนเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า การศึกษาไม่ควรจะอยู่แต่เพียง “สถาบันการศึกษา” คือ โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่เป็นอยู่ในปกติเท่านั้น แต่การศึกษาควรเกิดขึ้นในชุมชน ในสังคม ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ โดยจะมีหน่วยของการเรียนรู้เกิดขึ้นทั่วไป เพื่อให้การศึกษาเกิดขึ้นในชุมชน เป็นของชุมชนและเพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักดังข้อเสนอที่ว่า

“การศึกษาต้องไม่ฝากไว้กับ “สถาบันการศึกษา” อีกต่อไป แต่ต้องกระจายการศึกษาออกไปให้กว้างขวาง แฝงอยู่ในสถาบันทางสังคมทุกชนิดนับตั้งแต่ครอบครัวเป็นต้นไป ในการนี้จะต้องเติมศักยภาพสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ให้มีความสามารถในการทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ หน่วยการเรียนรู้จะกระจายอยู่ทั่วไป หน่วยเหล่านี้อาจเป็นห้องสมุด สถานที่สำหรับการสื่อสาร สถานที่สำหรับเข้าถึงฐานข้อมูล สถาบันทางวิชาการ ฯลฯ บางหน่วยก็อาจดำเนินงานได้โดยอาศัยผลกำไรทางธุรกิจ บางหน่วยก็อยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์ของรัฐ ของบริษัท หรือองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ” (นิธิ เอียวศรีวงศ์ , 2540 : 69)

ในแนวคิดนี้มุ่งเน้นให้บัณฑิตรู้จักและเข้าใจชุมชน สังคมของตนเองการเรียนรู้จึงต้องเน้นการเรียนรู้ในชุมชน หรือเรียนรู้จากชุมชนเป็นหลักกระบวนการสร้างองค์ความรู้ก็ต้องสร้างขึ้นมาจากฐานของชุมชนเอง ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้เองก็ต้องเกิดขึ้นในชุมชนเอง ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้เองก็ต้องเกิดขึ้นในชุมชนเองไม่ใช่เพียงแค่สถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยอย่างเดียว บทบาทของบัณฑิตก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยชุมชนด้วยพร้อมกันไป

4.1.4 กลุ่มปฏิบัตินิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในกลุ่มปฏิบัตินิยมนี้เน้นคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของงาน พร้อมที่จะทำงานได้ในสภาพของการเปลี่ยนแปลง โดยมีความรู้พื้นฐานที่ครบถ้วน รอบด้าน เพียงพอ และนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริง

แนวคิดพื้นฐานและความต้องการบัณฑิตในลักษณะนี้เกิดจากกลุ่มผู้ต้องการใช้บัณฑิตเป็นหลักสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มของนักธุรกิจและอุตสาหกรรมที่คาดหวังว่าบัณฑิตเมื่อจบออกไปแล้วจะสามารถทำงานได้และถ้าทำได้ทันทีที่ยังมีคุณค่ายิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังต้องปรับตัวเป็น เตรียมตัวตามความต้องการใหม่ ๆ ในภาวะของงานที่ต้องการความรู้ใหม่ ๆ และมีการแข่งขันสูง ชัยอนันต์ สมุทวณิช ที่ได้ชี้ให้เห็นการเรียนรู้ในแนวใหม่ว่า “ขณะนี้การตลาดกลายเป็นตัวนำมากกว่าที่ผ่านมา การแข่งขันจึงสูงขึ้นและความรู้ก็ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว เมื่อการตลาดมีผู้ตัดสินใจรับบริการ คือ ลูกค้า ผู้ที่จะแข่งขันได้ดี จึงเป็นผู้ที่ให้บริการที่ดี ที่ตรงต่อเวลาและเป็นที่พอใจของลูกค้าดังนั้นในสถานะของการแข่งขันจึงต้องมีการเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการ ไม่ใช่เรื่องของทุน แต่เป็นความรู้ในรสนิยมของลูกค้า” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช , 2547)

ความเปลี่ยนแปลงและแข่งขันในวงการธุรกิจดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของธุรกิจเองต้องใช้คนและความรู้ที่ทันสมัยขึ้น เข้มข้น เข้มแข็ง และมีคุณภาพขึ้น แนวทางของสถาบันอุดมศึกษาไทยเฉพาะมหาวิทยาลัยเองจึงต้องเน้นการผลิตคนสนองต่อธุรกิจมากขึ้น ดังที่ โอฬาร ไชยประวัติ ประธานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้สะท้อนประเด็นนี้ไว้ชัดเจนว่า “คุณภาพการศึกษาของประเทศทุกระดับมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งต้องการผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพเข้าไปทำงานทั้งในหน่วยงานรัฐ เอกชนและองค์กรธุรกิจ และยิ่งภาคเศรษฐกิจมีการเติบโตเท่าใดยังต้องการคนที่มีคุณภาพเท่านั้น การปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น” (โอฬาร ไชยประวัติ , 2547)

คุณสมบัติของบัณฑิตในแนวปฏิบัตินิยมนี้เห็นชัดเจนว่าจะต้องเน้นการไปทำงานได้ เป็นหลักสำคัญรวมถึงการปรับตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและของงานด้วย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเองก็มักจะเน้นในแนวนี้นั่นเป็นส่วนมากเพราะจะทำให้บัณฑิตของตนเองไปหางานได้ไปเผชิญกับโลกยุคใหม่ได้ ดังที่ นงเยาว์ ชัยเสรี อธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่าคุณสมบัติเพิ่มเติมที่บัณฑิตควรมีนั้นควรประกอบไปด้วย ความรู้ทางด้าน Computer การพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาคุณธรรม และภาษาต่างประเทศ (นงเยาว์ ชัยเสรี , 2530 :96) ขณะเดียวกันแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากผาสก กุลละวณิชย์ (2530 : 109) อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่า “ต้องเน้นเรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศ เรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิภาคแถบนี้เรื่องของประเทศในกลุ่มอาเซียน เรื่องของประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ อย่างน้อยถ้าหากจะ

เรียนวิศวกรรมศาสตร์ เราก็อาจจะต้องมีตัวอย่างวิศวกรไทยที่ไปสร้างโรงงานในประเทศพม่า เน้นให้นักศึกษาและบัณฑิตของเรามีความคิดที่จะออกไปสู่โลกกว้าง”

ในกรณีเดียวกันนี้ ประกอบ คูปรัตน์ ได้เสนอ “คุณลักษณะของคนทำงานยุคใหม่” ไว้หลายประการด้วยกัน โดยจะเน้นหนักไปที่คุณลักษณะที่หน่วยงานหรือผู้จ้างเองก็พอใจด้วย คุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย (ประกอบ คูปรัตน์, 2546)

1. ความสามารถในการประกอบอาชีพ
2. ความรอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถทำในสิ่งใหม่ได้
5. ความสามารถในการสื่อสารยุคใหม่
6. ความเป็นพลเมืองดีของสังคม
7. สนใจ ขวนขวาย หาความรู้
8. ความเป็นผู้นำ

ควบคู่กับคุณลักษณะดังกล่าว ประกอบ คูปรัตน์ ยังเสนอแนวทางการพัฒนาบัณฑิตในลักษณะนี้ ควบคู่กันไปด้วย โดยเน้นที่การฝึกงาน การทำงานตามวิชาชีพ การทำโครงการ การทำงานเป็นทีม และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การฝึกปฏิบัติหรือการเรียนรู้ด้วยการทำงานสภาพการณ์จริงนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ โอพาร ไชยประวัตี ที่เห็นว่า ในระดับอุดมศึกษาที่จะผลิตบัณฑิตควรจัดการเรียนการสอนให้มีบริบทที่คล้ายคลึงกับการทำงานจริงให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนจริงตั้งแต่ขณะที่ยังศึกษาอยู่ การศึกษาควรอยู่ในสภาพจำลองของธุรกิจ ทำให้ผู้เรียนสามารถจบไปแล้วปฏิบัติตนได้จริง (โอพาร ไชยประวัตี , 2547)

แนวคิดของการผลิตบัณฑิตในลักษณะนี้จึงเน้นที่ความสามารถในการไปปฏิบัติได้ทำงานในวิชาชีพที่ตนเองเรียนมาและสามารถเรียนรู้ ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของงานและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นหลักสำคัญ

4.1.5 กลุ่มเทคโนโลยีนิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในแนวคิดกลุ่มนี้เน้นที่ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า การทำงาน และการพัฒนางานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ในขณะที่เดียวกันก็สามารถพัฒนาและสร้างนวัตกรรมจากเทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ ได้

พื้นฐานแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีนิยมเกิดจากการเติบโตของเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งเทคโนโลยีในด้านการพิมพ์เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร จนถึงเทคโนโลยีทางด้านข่าวสาร โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ที่ทำให้เกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นอย่างมาก

การเติบโตของเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้เกิดแนวความคิดที่จะนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ในการศึกษาทั้งในด้านของการเรียนการสอนและการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ของประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและเพื่อประโยชน์ของโอกาสและความเท่าเทียมของการศึกษา ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน ได้กล่าวถึงการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีการศึกษาไว้ว่า

“ผมก็เห็นว่าเป็น โอกาสที่เราจะคิดถึงเทคโนโลยีเหล่านี้ ซึ่งมีอยู่ทุกท้องถิ่นในขณะนี้ นำเข้ามาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาให้เต็มที่มากขึ้นหรือแม้แต่เทคโนโลยีก็ต้องเสียใจที่จะพูดว่า คนในวงการศึกษาก็ยังไม่ได้ใช้เต็มที่เท่าไร ขณะนี้แม้แต่จำพวกยังอัดเทปขายได้หรือเทปของพระพยอม ผมชอบมากตอนเด็กเพราะแก่วงได้ดีแต่มีไหมเทปของนักศึกษาที่เป็นเทปเสียงวางในแผงในท้องตลาดไม่มี แล้วจะโทษว่าไม่มีคนซื้อก็ไม่ได้เพราะยังไม่มีใครคิดจะทำ” (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2529:20)

จากการเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของเทคโนโลยีดังกล่าว วิจิตร ศรีสอ้าน จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะที่เป็น “สื่อประสม” ขึ้นโดยใช้สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนาเป็น “ระบบอุดมศึกษาทางไกล” โดย “เราก็เลยประกาศออกไปว่าเราจะสื่อประสมระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างเทปเสียง ระหว่างรายการวิทยุ ระหว่างรายการโทรทัศน์ และอาจจะมีการสอนเสริมประกอบด้วย โดยให้มีโอกาสพบปะกับครูบาอาจารย์บ้างตามศูนย์บริการต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น” “อีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่ผมเองเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ก็คือ เราเห็นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา” (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2529:19,20) ซึ่งในปัจจุบันนี้การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาผ่าน Internet หรือ เรื่อง E-learning ได้กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

ในการใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน (ของมหาวิทยาลัยเปิด) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2519:24) ได้เสนอไว้ว่า ในการรวมสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนดีขึ้นในวิชาหนึ่ง ๆ นักศึกษาจะได้รับสื่อการสอนผสมผสานกันดังนี้ บทเรียนทางไปรษณีย์ รายการโทรทัศน์และวิทยุ อาจารย์สอนกลุ่มย่อยและอาจารย์ที่ปรึกษา การบ้าน เทปบันทึกเสียง วัสดุฟิล์ม อุปกรณ์ทดลองที่บ้าน วัสดุคอมพิวเตอร์ กำหนดการเข้าพบอาจารย์ และการเรียนภาคฤดูร้อน ประมาณ 2-4 สัปดาห์

การใช้คอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ Internet เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาหรือการเรียนรู้นั้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งไปแล้ว ทั้งในฐานะเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนการสอนในระบบปกติและการเรียนการสอนที่ใช้ระบบของเทคโนโลยีโดยตรงโดยการเรียนรู้ผ่าน Online ไม่ต้องมีชั้นเรียน โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยปกติ ความสำคัญของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและการนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของ ศรีสักดิ์ จามรมาน (2544 :88) ว่า “คงหนี IT กันไม่พ้น ดันเข้ามามาทำอะไร อ่าน

หนังสือพิมพ์มาจากไหน ใช้คอมพิวเตอร์ทั้งนั้น ไปซื้อของใช้คอมพิวเตอร์ทั้งนั้นหนีไม่พ้น ต้องทำอย่างไรให้เราเอา IT มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ” และอีกตอนหนึ่งว่า “อินเทอร์เน็ตมีบทบาทมาก ตอนนี้ทุกโรงเรียนต้องใช้อินเทอร์เน็ตสอน ถ้าไม่ใช่ก็เชยมาก ที่อเมริกาสิ้นปี 2000 ทุกโรงเรียนมีอินเทอร์เน็ตหมด อังกฤษสิ้นปี 2001 ทุกโรงเรียนมีอินเทอร์เน็ตหมด แต่ประเทศไทยยังมีไม่มากนัก”

นอกจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการแล้วในปัจจุบันได้มีโครงการที่จะเปิดสอนระดับปริญญาตรี โท เอก ผ่านระบบของเทคโนโลยีที่เรียกว่าเป็นการเรียนการสอนโดยวิธีการของ online โดยตลอดทั้งหลักสูตร นับได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของแนวทางการศึกษาในกลุ่มเทคโนโลยีนิยม

โดยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้เรียนในแนวทางนี้จึงต้องมีความรู้และทักษะทางคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างดี อยากรู้อยากเห็น มีความสนใจที่เรียนรู้อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังต้องมีความคิดกว้างไกล อยากรู้อะไรอยู่เสมอ และต้องมีความอดทนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ต้องเล่นคอมพิวเตอร์วันละ 1 ชม. ต้องรู้สึกเป็นกันเองกับคอมพิวเตอร์ เป็นเพื่อนกับคอมพิวเตอร์ จับคอมพิวเตอร์เปิดคอมพิวเตอร์ได้อย่างสบาย (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2544 :88)

ควบคู่ไปกับการใช้คอมพิวเตอร์และอยากรู้อะไรอยู่เสมอแล้ว บัณฑิตในแนวคิดของกลุ่มนี้ควรจะต้องมีความสามารถในการคัด การเลือก การวินิจฉัยว่าอะไรดี อะไรเหมาะสม อะไรเป็นประโยชน์เพราะในอินเทอร์เน็ตนั้นมีสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งที่ดีและไม่ดีควบคู่กันไป ความสามารถในการคัด การคิดการเลือกจึงเป็นสิ่งสำคัญ

4.2 การพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ

การพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะนั้น ศึกษารายละเอียดแต่ละคุณสมบัติจากเอกสารงานวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จากคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ พร้อมทั้งได้นำกรอบมาตรฐานดังกล่าวไปสัมภาษณ์รับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางการอุดมศึกษา

4.2.1 คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ

เมื่อได้กรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตของประเทศไทย เป็นประมวลคุณลักษณะบัณฑิตของประเทศไทยที่ได้พัฒนาแล้วตามกรอบคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดดังกล่าวได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตและพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของประเทศ โดยใช้กรอบแนวคิด 4 ด้าน ด้านละ 4 ระดับ รวม 16 คุณลักษณะ ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge)

ด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้ (Knowledge) แยกออกได้เป็น 4 ระดับ ระดับความรู้-พื้นฐานความรู้-ก้าวหน้า ความรู้-เชิงลึก และความรู้-เป็นเลิศ

1) ความรู้พื้นฐาน (Knowledge-Basic)

มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการ วิชาชีพและสามารถพัฒนาขึ้นได้วิชาชีพของตนเอง ตามสาขาวิชาที่ได้รับการศึกษาและเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการใช้ภาษาและการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ประเทศชาติ ซึ่งจะต้องเข้ม ต้องแข็ง ต้องชัดเจนพอ เพราะหากว่าจบระดับปริญญาบัณฑิตในสาขาวิชาที่ศึกษาแล้ว อย่างน้อยบัณฑิตจะต้องมีความสามารถนำวิชาความรู้ที่บัณฑิตจะต้องมีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตนเป็นอย่างน้อย เพื่อสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันที่มีความเป๋ พลวัตสูง และมีการแข่งขันกันสูง

2) ความรู้ก้าวหน้า (Knowledge-Advanced)

มีความรู้ทันสมัย และรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สังคมในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีความรู้ทันสมัย ทันเทคโนโลยี สามารถปรับตัวทันเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล รู้จักใฝ่หาความรู้ แสวงหาความก้าวหน้า พัฒนาความรู้ และขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้น ที่จะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จากการที่สังคมโลกการติดต่อสื่อสารได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เหมือนเราไม่ได้อยู่ห่างไกลกัน ปัจจุบันความก้าวหน้าเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นบัณฑิตต้องมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ความรู้ และมีความสามารถในการสืบเสาะแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้ข้อมูลให้ประโยชน์

3) ความรู้เชิงรุก (Knowledge-Proactive)

มีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ ระดับความรู้ในขั้นนี้เราเรียกว่าความรู้เชิงรุก(Proactive) บัณฑิตจะต้องพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นผู้ที่มีความรู้ลึกซึ้ง รู้จริง สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้ เพราะในระดับความรู้เชิงรุก บัณฑิตต้องสามารถความรู้ที่รับมาหรือมีอยู่มาเชื่อมโยงและบูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์หรือรูปแบบวิธีการทำสาขาวิชาที่ตนศึกษาและสาขาวิชาอื่น เพื่อมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน และโลก กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน มีความรู้และความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4) ความรู้เป็นเลิศ (Knowledge-Excellent)

มีความเชี่ยวชาญ ความรู้ในระดับนี้เป็นความรู้ระดับสูงสุด บัณฑิตจะต้องมีความเชี่ยวชาญเข้าถึงแก่นความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้และอธิบายความรู้ใหม่ มีสมรรถภาพทางปัญญา มีความเป็นเลิศ สามารถสร้างทฤษฎีและนำไปปฏิบัติได้ และมีความสามารถในการวิจัยและพัฒนา มีนวัตกรรมในอนาคต สามารถศึกษาวิจัยในระดับนโยบายและการวางแผนงานของชาติ และสามารถผลการวิจัยสู่การพัฒนาประเทศ

ด้านความคิด(Thinking)

1) ความคิด-พื้นฐาน(Thinking-Basic)

สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลได้ คุณลักษณะบัณฑิตที่มีความรู้ระดับพื้นฐานต้องเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ที่มีปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องสามารถ ความซับซ้อนสูง มาปรับปรุงหรือปรับปรุงหรือปรับให้เข้ากับระบบงานที่ทำได้ และสามารถพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยใช้ทักษะที่มีอยู่ และจะต้องรู้จักใช้ทักษะในการแสวงหาข้อมูลและทักษะวิธีการทำงานใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงที่ทำ มีความเป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิดและทักษะในการทำงาน มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ การทำงานในปัจจุบันจะต้องอาศัยทักษะในด้านต่างๆ ประกอบกันมากมาย เพราะโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นบัณฑิตต้องมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่หาความรู้และฝึกทักษะให้ทันสมัย ทนการเปลี่ยนแปลงและสามารถนำความรู้ความชำนาญที่มี มาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ แสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำองค์กรไปสู่ความก้าวหน้าสามารถแข่งขันได้และประสบความสำเร็จในอาชีพ

2) ความสามารถ-เชิงรุก(Skill-Proactive)

สามารถสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเอง บัณฑิตจะต้องมีความรู้ในระดับที่สามารถสร้างงานได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้และทักษะที่มี มาสร้างงานให้ตนเองหรือองค์กรที่ตนเองทำงานซึ่งบัณฑิตจะต้องมีความสามารถมากขึ้น มีความรู้ในงานที่ทำและมีทักษะที่สูงพอ อาจจะไม่ถึงกับผู้เชี่ยวชาญ แต่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3) ความสามารถ-เป็นเลิศ(Skill-Excellent)

มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ และปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะมีความเป็นเลิศในทักษะวิชาชีพที่เรียน จะต้องมีความเชี่ยวชาญและสามารถวินิจฉัย วิเคราะห์ ตัดสินใจได้และต้องปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องแม่นยำ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม(Ethics)

1) คุณธรรมจริยธรรม-พื้นฐาน(Ethics-Basic)

มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละและมีวัฒนธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมระดับพื้นฐาน ในขั้นแรกจะต้องเป็นคนที่มีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีศีลธรรม มีจิตใจเป็นคนรักประชาธิปไตย มีความเป็นไทย มีความรักในศิลปะ ดนตรี มีวัฒนธรรมมีจิตใจส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมรักความก้าวหน้า มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีวุฒิภาวะ ตระหนักถึงแนวทางการ

ดำรงชีวิตในสังคม มีทักษะชีวิต ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ และมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

2)   คุณธรรมจริยธรรม-ก้าวหน้า (Ethics-Advanced)

                  เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก คุณธรรมจริยธรรมระดับก้าวหน้า
บัณฑิตนอกจากจะต้องมีระดับของการมีคุณธรรมจริยธรรมระดับพื้นฐาน

ตาราง 2-1 กรอบแนวความคิดคุณลักษณะบัณฑิตของประเทศไทยที่ได้พัฒนาแล้ว

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCED ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
KNOWLEDGE ความรู้	มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน 1.มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการทั่วไป 2.มีความรู้ทางวิชาชีพอย่างเพียงพอ 3.มีความรู้ทางภาษาและเทคโนโลยีพื้นฐาน	มีความรู้ทันสมัย และรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ 1.มีความรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ปรับตัวได้ 2.มีความรู้และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ 3.มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี	มีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยง และบูรณาการความรู้ 1.พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง 2. มีความรู้ในท้องถิ่น ชุมชน และโลก 3. มีความรู้ที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ 4. มีความรู้ลึกซึ้งและรู้จริง	มีความเชี่ยวชาญ 1. เข้าถึงแก่นความรู้ 2. สร้างองค์ความรู้ใหม่
THINKING ความคิด	สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล 1. มีวิจารณญาณ 2. รู้จักแยกแยะ 3.คิดอย่างเป็นระบบ	มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างทันสมัย 1. มีความคิดริเริ่ม 2. มีความคิดสร้างสรรค์ 3. มีความคิดเชิงประยุกต์ 4. มีความคิดเชิงบูรณาการ	มียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ สามารถคิดไปข้างหน้า 1. มีความคิดเชิงกลยุทธ์ 2. มีมุมมองที่กว้างไกล	ตกผลึกทางความคิด 1. มีความคิดรวบยอด 2. สามารถคาดการณ์อนาคตได้ 3. มองโลกได้อย่างเท่าทัน

ตาราง 2-1 กรอบแนวความคิดคุณลักษณะบัณฑิตของประเทศไทยที่ได้พัฒนาแล้ว (ต่อ)

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCED ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
SKILL ความสามารถ	สามารถปฏิบัติงานได้ตามวิชาชีพ 1. มีความสามารถในการสื่อสาร 2. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ 3. มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม 4. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 5. มีทักษะชีวิต	สามารถปรับปรุงพัฒนางาน และแสวงหาวิธีการใหม่ 1. มีความสามารถในการบริหารจัดการ 2.มีความสามารถในการแก้ปัญหา 3.มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยี 4. เป็นมืออาชีพ	สามารถสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเอง 1.มีนวัตกรรม สามารถทำสิ่งใหม่ได้ 2.มีความเป็นสากล มีความสามารถระดับโลก	มีความซำราญการและเชี่ยวชาญ 1.ปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ 2.มีความเชี่ยวชาญการทำจันระดับนานาชาติ
ETHICS คุณธรรม จริยธรรม	มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรมและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 1. มีสุนทรียะด้านศิลปะ และดนตรี 2. มีความเป็นพลเมืองดีของสังคม 3. มีความเป็นไทย 4. ควบคุมตนเองได้ 5. รู้จักประเมินตนเอง	เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก 1.รู้จักเทคนิคการดำเนินชีวิต 2. รู้จักสังคมและโลก	ส่งเสริมและซำนำสังคมให้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรม 1.จิตใจเข้มแข็ง 2.มีส่วนร่วมในการซำนำความถูกต้องให้กับสังคม 3.มีความสามารถในการสื่อความคิดที่ดีงามสู่สังคม	อุทิศตนเพื่อส่วนรวม 1.เสียสละตนเพื่อสังคมท้องถิ่น 2.เสียสละตนเพื่อประชาคมโลก 3.มีความกล้าหาญทางจริยธรรม

ตาราง 2-2 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความรู้ (Knowledge)

	ความรู้-พื้นฐาน	ความรู้-ก้าวหน้า	ความรู้-เชิงรุก	ความรู้-เป็นเลิศ
หลักสูตร การศึกษา	-เพื่อให้บัณฑิตมี ความรู้ทั่วไปและ ความรู้ตามม วิชาชีพของตนเอง -หลักสูตรต้อง มุ่งพัฒนาบัณฑิต อย่างสมดุลทั้ง ความรู้ ความสามารถ และความดีงาม	-เพื่อให้บัณฑิตมี ความรู้ทันสมัย รู้จักสืบเสาะ แสวงหาความ รู้อยู่เสมอตรที่ ส่งเสริมทักษะที่ เป็นเครื่องมือการ เรียนรู้ในสังคม ข้อมูลข่าวสาร และเอื้อต่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิต	-เพื่อให้บัณฑิตมี ความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยง และบูรณาการ ความรู้ได้ -จัดหลักสูตร การศึกษาที่ ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน เพื่อส่งเสริมความ เข้มแข็งของ ชุมชน	-เพื่อให้บัณฑิตมี ความเชี่ยวชาญ เข้าถึงแก่นความรู้ และสร้างองค์ ความรู้ใหม่ได้ -หลักสูตรมุ่ง พัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และ การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ ความรู้และสังคม
การจัดการเรียน การสอน	-เพื่อสร้างความรู้ พื้นฐานให้แก่ บัณฑิต เพื่อให้ บัณฑิตมีความรู้ ทั่วไปและความรู้ ตามวิชาชีพของ ตนเอง -มีวิธีการสอนที่ หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติ เนื้อหาวิชา และ ระดับของผู้เรียน ลดการบรรยาย	-การนำ เทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ ในการจัดการ เรียนการสอน -กระจายโอกาส ทางการศึกษา อย่างกว้างขวาง และทั่วถึง -จัดการเรียนการ สอนในเชิง นวัตกรรมเป็น หลัก	-เน้นระหว่างวิชา ความรู้กับชีวิตจริง รวมทั้งการเน้น ประสบการณ์ตรง กระบวนการคิด การเชื่อมโยง ทฤษฎีกับการ ปฏิบัติ -ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง	-การค้นคว้าและ วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระของ วิชาในหลักสูตร -ค้นหาความรู้โดย วิธีวิจัยและ นำเสนอสาระ ความรู้ด้วยการพูด และการเขียนที่ ถูกต้องเป็นระบบ

ตาราง 2-2 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความรู้ (Knowledge) (ต่อ)

	ความรู้-พื้นฐาน	ความรู้-ก้าวหน้า	ความรู้-เชิงรุก	ความรู้-เป็นเลิศ
กิจกรรม นักศึกษา	-ส่งเสริมให้มี การบูรณาการ กิจกรรมนักศึกษา กับการเรียนการ สอน -บุคลากรใน 'สถาบันอุดมศึกษา ต้องมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการ พัฒนานิสิต นักศึกษาให้มี คุณภาพและมี ความรู้คู่คุณธรรม	-บูรณาการกิจกรรม และกิจกรรมนักศึกษา การเรียนการสอนเข้า ด้วยกัน ซึ่งจัดได้ทั้ง กิจกรรมที่นักศึกษา เป็นผู้กระทำเองและ กิจกรรมที่เป็นความ รับผิดชอบระดับ มหาวิทยาลัย	-กิจกรรมที่เพิ่มพูน ความรู้เกี่ยวกับการ มีปฏิสัมพันธ์กับ ชุมชน -ส่งเสริมการ ดำเนินโครงการ กิจกรรมร่วมใน หลายสาขาวิชาชีพ และหลากหลาย สถาบัน โดยมี สถาบันแห่งหนึ่ง เป็นแกนกลาง	-ให้ ความสำคัญต่อ ระบบอาจารย์ที่ ปรึกษาที่มี บทบาทในการ พัฒนา นักศึกษา ให้ นักศึกษา แลกเปลี่ยน วิเคราะห์ กันเอง สร้าง งานได้เอง จัด สวัสดิการ สนับสนุนการ ปฏิบัติงาน
สิ่งแวดล้อม	-จัดอาคารสถานที่ ที่แสดงความขลัง และเกียรติภูมิ มี บรรยากาศที่ ส่งเสริมและ เอื้ออำนวยในด้าน วิชาการ ศิลปวัฒนธรรม กีฬา	-สร้างระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์เชื่อมโยง ทั้งมหาวิทยาลัย สนับสนุนการจัดตั้ง ศูนย์คอมพิวเตอร์ เตรียมการซื้อและ สร้างซอฟต์แวร์ รวมทั้งสร้างระบบ ห้องสมุด อิเล็กทรอนิกส์	-การจัดตั้งเครือข่าย ทางการศึกษา เพื่อ แลกเปลี่ยน ข้อความรู้และ ข้อมูลข่าวสาร ระหว่างกัน – พัฒนาระบบที่ ส่งเสริม ยุทธศาสตร์การ ทำงาน	-การ ประชุมสัมมนา ในระดับชาติ นานาชาติ เพื่อ สะท้อน ความก้าวหน้า ทางวิชาการ -สนับสนุนการ วิจัยหรือ งบประมาณ

1) ความรู้-พื้นฐาน(Knowledge-Basic)

หลักสูตรการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อสร้างความรู้พื้นฐานให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ทั่วไป และความรู้ตามวิชาชีพของตนเองนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างหลักสูตรที่มีสาระที่เป็นวิชาการและวิชาชีพที่มีการกำหนดโครงสร้าง กำหนดมาตรฐานหลักสูตรที่ได้รับการรับรองเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพสาขาวิชานั้นๆ ส่วนสาระของหลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาบัณฑิตอย่างสมดุลทั้งความรู้ ความสามารถ และ ความดีงาม นอกจากนี้หลักสูตรต้องมีลักษณะที่หลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ได้กว้างขวางขึ้นตามเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (อดุลย์วิริยเวชกุล, ๒๕๔๑ ; คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒ ; สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓; เสริมศรี ไชยสร, สุรพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง, ๒๕๔๓)

ในด้านการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้พื้นฐานให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ทั่วไปและความรู้ตามวิชาชีพของตนเองนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนที่มีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติ เนื้อหาวิชา และระดับของผู้เรียนลดการบรรยายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามหลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปโดยผู้สอนต้องคำนึงถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นหลักและเอื้อต่อผู้เรียนให้มากที่สุดตลอดจนส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒; ๒๕๔๔; เสริมศรี ไชยสร, สุรพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง, ๒๕๔๓; พันศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, ๒๕๔๓; ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔)

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้พื้นฐานให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ทั่วไปและมีความรู้ตามวิชาชีพของตนเองนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการบูรณาการกิจกรรมนักศึกษากับการเรียนการสอน บุคลากรในสถาบันศึกษาต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณภาพและมีความรู้คู่คุณธรรม โดยไม่แยกฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมนิสิต นักศึกษา โดยวางแผนและกำหนดเวลาล่วงหน้าในแต่ละปีการศึกษา ตลอดจนกระจายโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และมหาวิทยาลัยควรออกหนังสือรับรองแสดงการร่วมกิจกรรมต่างๆของนักศึกษาควบคู่เอกสารแสดงผลการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเป็นคุณค่าของกิจกรรม(คณะกรรมการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538 ; สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545; มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530)

สำหรับในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมความรู้พื้นฐานให้แก่บัณฑิต

สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดอาคารสถานที่ที่แสดงถึง “ความหลัง” และ “เกียรติภูมิ” ของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์ที่มีความทันสมัยและเพียงพอเป็นที่ “ประทับใจ” และมีบรรยากาศที่ส่งเสริมและเอื้ออำนวยในด้านต่างๆทั้งด้านวิชาการ ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา เนื่องจากสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งเสริมและเอื้ออำนวยในการแสวงหาความรู้และเจตคติที่ดี รวมทั้งเป็นการหล่อหลอมให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ดีเมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถาบัน (อดุลย์ วิทยเวชกุล, ๒๕๔๑) นอกจากนี้ในด้านการบริหารจัดการ สถาบันต้องวิเคราะห์คุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับปณิธานของสถาบัน นโยบายแห่งรัฐ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์โดยการทำแผนปฏิบัติการของสถาบัน โดยเน้นการผลิตบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ มีระบบการประกันคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ ตลอดจนมีการประสานงานทุกระดับในสถาบันตั้งแต่ระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย ระดับศูนย์และภาควิชา (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530; พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543)

2) ความรู้-ก้าวหน้า (Knowledge-Advanced)

หลักสูตรการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อสร้างความรู้ก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ทันสมัย รู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ นั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคมข้อมูลข่าวสารที่สามารถพัฒนาความเป็นสากลทัดเทียมกับนานาชาติทั้งในเชิงวิชาการ เนื้อหา ประสบการณ์ และความสามารถในการใช้ภาษาสากลในการติดต่อสื่อสารและแสวงหาความรู้ หลักสูตรต้องเน้นในด้านการปรับปรุงคุณภาพและความทันสมัย โดยมีการกำหนดหน่วยกิตให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษาให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม โดยให้นักศึกษามีเวลาเหลือเพียงพอที่จะไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม เช่น ในห้องสมุด หรือโดยการค้นหาข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลนานาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้หลักสูตรต้องมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนโดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life long) (อดุลย์ วิทยเวชกุล, 2541; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542; พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543)

ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้ในระดับก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต เพื่อให้มีความรู้ ทันสมัย รู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ นั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่าง

กว้างขวางและทั่วถึง ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ได้แก่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน(CAI) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ(IT) อินเทอร์เน็ต การจัดการสอนทั้งมหาวิทยาลัยเสมือนจริง นอกจากนี้ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการศึกษา “การสอน” เป็น “การเรียนรู้” โดย ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความอยากรู้ และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน รวมทั้งจัดวิธีการเรียนที่เหมาะสมสำหรับคนจำนวนมาก เช่น การศึกษาทางไกล หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้อำนาจนำโดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่สถาบันพัฒนาขึ้นควบคู่กับการสอนในรูปแบบเดิมให้มีการเรียนภาษาอังกฤษทั้งภาคบังคับและภาคไม่บังคับ(คณะกรรมการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว, ทบวงมหาวิทยาลัย,2533; มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์,2530; จรัส สุวรรณเวลาและคณะ,2540; พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา,2543; ไพฑูรย์ สีนลวรัตน์,2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2544)

สำหรับในด้านกิจกรรมนักศึกษา ที่ส่งเสริมความรู้ในระดับก้าวหน้าให้มีความรู้ทันสมัยและรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สถาบันอุดมศึกษาควรบูรณาการ กิจกรรมและกิจการนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจัดได้ทั้งกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้กระทำเอง ส่งเสริมกิจการเชิงสร้างสรรค์ เช่น สโมสรนักศึกษา ชมรม กิจกรรมที่คณะหรือสาขาวิชาเป็นผู้จัด เช่น การฝึกงานที่อยู่นอกเหนือจากหลักสูตร การจัดตั้งบริษัทจำลอง กิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบระดับมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรมส่งเสริมการแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร(มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์,2530)

สำหรับด้านสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริมความรู้ในระดับก้าวหน้า เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ทันสมัยและรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้เสมอ สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงทั้งมหาวิทยาลัย สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ในระดับคณะเตรียมการในการซื้อและสร้างซอฟต์แวร์ สร้างระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และระบบการยืมหนังสือข้ามห้องสมุดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดใหม่และควมมีวินัยอยู่เสมอ(จรัส สุวรรณเวลาและคณะ,2540)

3) ความรู้-เชิงรุก (Knowledge-Proactive)

ในด้านหลักสูตรการศึกษา ที่สร้างความรู้เชิงรุกเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดหลักสูตรการศึกษาที่ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณ์ วัฒนธรรม ท้องถิ่น นอกจากนี้สถาบันควรพัฒนาหลักสูตรให้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณา

การเพื่อประสานกับชีวิตจริง และการเตรียมการทำงานจากประสบการณ์ตรง(สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2542;2544; พันธศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา
,2543; ไพฑูรย์ สินลารัตน์,2543)

สำหรับในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้เชิงรุกให้บัณฑิตมีความรู้ลึก
สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่เน้นระหว่างวิชาความรู้กับชีวิตจริง รวมทั้งการเน้นประสบการณ์ตรง กระบวนการคิด การเชื่อมโยง
ทฤษฎีกับการปฏิบัติ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (เสริมศรี ไชยสร,สุรพล บัว
พิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง,2543)

ส่วนในด้านกิจกรรมนักศึกษา ที่ส่งเสริมความรู้เชิงรุกเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ลึก
สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้
นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน การเรียนรู้แบบอย่างชีวิตของบุคคลที่
สังคมยกย่องและการส่งเสริมค่านิยมไทย นอกจากนี้ควรส่งเสริมการดำเนินโครงการกิจกรรมร่วมใน
หลายสาขาวิชาชีพและหลากหลายสถาบัน โดยมีสถาบันแห่งหนึ่งเป็นแกนกลาง (มหาวิทยาลัยวลัย
ลักษณ์,2540; สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา,ทบวงมหาวิทยาลัย,2543)

ในด้านสภาพแวดล้อม ที่ส่งเสริมความรู้เชิงรุกเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ลึก สามารถ
เชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นการมีส่วนร่วม
ของชุมชน หรือพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ การร่วมมือกับภาคธุรกิจ เอกชน องค์กร หรือ
หน่วยงานอื่นๆในการร่วมมือกันจัดการศึกษาและผลิตบัณฑิต มีการจัดตั้งเครือข่ายทางการศึกษา
ได้แก่ เครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ จัดศูนย์กลางเครือข่ายบน
อินเทอร์เน็ต เพื่อแลกเปลี่ยนข้อความรู้และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์,2540;
พันธศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา,2543)

4) ความรู้เป็นเลิศ(Knowledge-Excellent)

ในด้านหลักสูตรการศึกษา ที่สร้างองค์ความรู้ระดับที่เป็นเลิศ เพื่อให้บัณฑิตมีความ
เชี่ยวชาญเข้าถึงแก่นความรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำหนด
หลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์
ความรู้สังคม มีการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรสากลหรือนานาชาติ ทั้งหลักสูตรเฉพาะทางและ
หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2542;2544;
วินัย วีระวัฒนานนท์,2543)

ในด้านการจัดการเรียนการสอน ที่สร้างความรู้ที่เป็นเลิศ เพื่อให้บัณฑิตมีความ
เชี่ยวชาญเข้าถึงแก่นความรู้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความ

เป็นคนที่สมบูรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีทักษะในการวิจัย และการพัฒนาวิชาการวิชาชีพ ต้องอาศัยกระบวนการในการค้นคว้าและวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การนำเสนอสิ่งที่ได้ค้นคว้าและการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระของวิชาในหลักสูตร ตลอดจนการเลือกและนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจอย่างเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอสาระความรู้ด้วยการพูดและการเขียนที่ถูกต้องเป็นระบบ สื่อความหมายให้เข้าใจง่าย และใช้กรอบแนวความคิดในรูปแบบของการวิจัยในการนำเสนอ (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2543)

สำหรับในด้านกิจกรรมนักศึกษา ที่ส่งเสริมความที่เป็นเลิศนั้น สถาบันควรให้ความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาเพื่อให้เกิดความลึกซึ้ง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีบทบาทในการพัฒนานักศึกษา เช่น จัดโครงการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา จัดสวัสดิการสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในอุดมคติ เช่น จัดหอพักแบบ Living and Learning Center สร้างกระบวนการสังคมประกิต (Socialization Process) ในมหาวิทยาลัยให้มีลักษณะแบบครอบครัว มีการเรียนรู้ร่วมกันในวิถีชีวิตประจำวัน มีความอบอุ่น (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530) ส่วนในด้านสภาพแวดล้อม ที่ส่งเสริมความรู้เป็นเลิศเพื่อให้บัณฑิตมีความเชี่ยวชาญ เข้าถึงแก่นความรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้นั้น สถาบันต้องจัดบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติ ระดับชาติ ที่เกี่ยวกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยสะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกิดจากการวิจัย และ/หรือการร่วมสัมมนาเพื่อแก้ปัญหาสังคม รวมทั้งการวางแผนและกำหนดนโยบายในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จำเป็น เช่น ทุนสนับสนุนการวิจัย หรืองบประมาณสถาบันเทคโนโลยีการศึกษาและสารสนเทศเป็นต้น (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543)

4.2.2 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความคิด (Thinking)

การนำเสนอกระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความคิด จะได้เสนอภาพสรุปในตารางที่ 20 ก่อน หลังจากนั้นจะได้นำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมต่อเนื่องกันไป

ตาราง 2-3 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความคิด (Thinking)

	ความคิด-พื้นฐาน	ความคิด-ก้าวหน้า	ความคิด-เชิงรุก	ความคิด-เป็นเลิศ
หลักสูตร การศึกษา	- เพื่อให้บัณฑิต สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ ประเมินผลได้ - หลักสูตร ประกอบด้วย มวล ประสบการณ์ที่ ผู้เรียนต้อง เรียนรู้เพื่อนำไป ประกอบอาชีพ ชั้นสูง และ วิเคราะห์ วิจารณ์ได้	- เพื่อให้บัณฑิตมี ความคิด สร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ ได้อย่างทันสมัย - หลักสูตรที่ ครอบคลุม วิชาการที่เสริม สร้างความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้นักศึกษามี โลกทัศน์กว้าง และจัดรายวิชาที่ พัฒนาให้บัณฑิต มีความใฝ่รู้และ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	- เพื่อให้บัณฑิตมี ความคิดเชิงรุก มี ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ สามารถคิด ข้างหน้าและคิดได้เอง - หลักสูตรที่เน้นการ พัฒนานักวิชาการและ นักวิชาชีพที่มรความรู้ ความสามารถ ระดับสูงในสาขาวิชา ต่างๆ มองเห็นความ เชื่อมโยงของสาระ ความรู้	- เพื่อให้บัณฑิต เป็นผู้ที่มี ความคิดรวบ ยอดและ สามารถตกผลึก ทางความคิดได้ - หลักสูตร การศึกษาต้องมี เนื้อหาหลักซึ่งทั้ง ทางทฤษฎีและ การปฏิบัติ เฉพาะทางตาม สาขาอาชีพ โดย มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ระเบียบวิธีวิจัย
การจัดการ เรียนการ สอน	จัดการเรียนการ สอนที่ หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติ เนื้อหาวิชา และ ระดับของผู้เรียน ในการกระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์	จัดการเรียนการ สอนโดย ประสบการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียน สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ นวัตกรรม และ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ได้	- มีกระบวนการ เรียนรู้ที่สร้างความ เป็นผู้นำทางวิชาการ และวิชาชีพ - ผู้สอนเปลี่ยนบทบาท เป็นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์เป็น รู้จัก คิดไปข้างหน้า เพื่อให้สามารถ ค้นคว้าด้วยตนเอง	เพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีความช่าง สังเกต ช่างคิด เพื่อต่อยอด ความคิดเดิมให้ เกิดเป็นความคิด ใหม่ได้

ตาราง 2-3 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความคิด (Thinking) (ต่อ)

	ความคิด-พื้นฐาน	ความคิด-ก้าวหน้า	ความคิด-เชิงรุก	ความคิด-เป็นเลิศ
กิจกรรม นักศึกษา	จัดกิจกรรมที่ให้ นิสิต นักศึกษา อาจารย์ได้ ตระหนัก เข้าใจ รับรู้ และร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ ปัญหาและเห็น ความจำเป็นที่ จะต้องปรับปรุง แก้ไขปัญหา	การจัดเวที วิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย เพื่อฝึก ทักษะการแสดง ความคิดเห็น และ สร้างบรรยากาศ ประชาธิปไตย อย่างสร้างสรรค์	จัดประชุมสัมมนา ในระดับนานาชาติ ที่เกี่ยวกับศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การจัดเวทีเพื่อฝึก ทักษะการแสดง ความคิดเห็นของ นักศึกษา	- จัด ประชุมสัมมนา ระดับชาติ ระดับนานาชาติ เพื่อฝึกทักษะ การแสดงความ คิดเห็นและการ เสนอ ผลงานวิจัยของ ผู้เรียน - กิจกรรมกลุ่มที่ ส่งเสริมการคิด
สิ่งแวดล้อม	ให้ความสำคัญ กับนักศึกษา ระดับพื้นฐานให้ มากขึ้น และ เสริมสร้าง บรรยากาศใน สถาบันให้เอื้อต่อ การพัฒนาบัณฑิต ในอุดมคติ รวมทั้งการ ส่งเสริมให้นิสิต/ นักศึกษาคิด วิเคราะห์ปัญหา ในสถาบันและ สังคม	มีอุปกรณ์การ เรียนการสอนที่ ทันสมัย เช่น เทคโนโลยี การศึกษาและ เทคโนโลยีการ สนเทศ มีการ บริหารที่คล่องตัว เพื่อความสะดวก รวดเร็ว	จัดศูนย์การเรียนรู้ เหมาะสมในแต่ละ ศาสตร์ เพื่อให้มี กระบวนการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ของศาสตร์นั้นๆ	- จัดประชุม สัมมนา ระดับชาติ ระดับนานาชาติ เพื่อฝึกทักษะ การแสดงความ คิดเห็น และ การเสนอ ผลงานวิจัยของ ผู้เรียน - บริการที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ แลกเปลี่ยนและ อภิปรายทั้งใน และนอก สถาบัน

1) ความคิด-พื้นฐาน (Thinking-Basic)

ด้านหลักสูตรการศึกษา เพื่อสร้างความคิดพื้นฐานให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดหลักสูตรการศึกษาที่ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ (General core course) เพื่อนำไปประกอบอาชีพขั้นสูง (Concentration areas) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ (Electives) ผู้เรียนกำหนดและดำเนินการเองเพื่อสร้างความสามารถ พัฒนาจิตสำนึกและค่านิยมของตนเอง (Co-curriculum activities) และหลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นอิสระ มีเหตุมีผล เป็นระบบ และมีทักษะในการใช้วิจารณ์ญาณในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูล องค์ความรู้ และเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสริมศรี ไชยสร, สรุพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง, 2543; วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543)

ในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความคิดพื้นฐานให้แก่บัณฑิตเพื่อให้บัณฑิตสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติ เนื้อหาวิชา และระดับของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่เน้นการเรียนแบบมุ่งให้เกิดความคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะในการถกแถลงหรือย่อยข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้จะต้องปรับจากการได้ยิน ได้ฟัง และจดจำ ไปเป็นการเรียนด้วยการมีข้อสงสัย และการค้นคว้าหาความจริง (พันธศักดิ์ พลสารมัย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543; จรัส สุวรรณเวลา, 2545)

สำหรับในด้านกิจกรรมนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานให้แก่บัณฑิต

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดบูรณาการกิจกรรมและกิจกรรมนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดได้ทั้งกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้กระทำเอง เช่น สโมสรนักศึกษา ชมรม กิจกรรมที่คณะหรือสาขาวิชาเป็นผู้จัด เช่น การฝึกงานที่อยู่นอกเหนือหลักสูตร การจัดตั้งบริษัทจำลอง สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มนิสิต/นักศึกษาในการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้สถานการณ์หรือข่าวสารจริงให้นิสิต/นักศึกษา/อาจารย์ ตระหนัก เข้าใจ รับรู้ และร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ปัญหา ให้มองเห็นความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530; สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ส่วนในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความคิดพื้นฐานให้แก่บัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับนักศึกษา โดยจัดสภาพแวดล้อมระดับพื้นฐานให้มากขึ้น ด้วยการมองทั้งระบบและต้องคำนึงถึงโอกาสทางการศึกษาของประชาชน เพราะการสร้างบัณฑิตต้องอาศัยการพัฒนาบ่มเพาะมาตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และเสริมสร้างบรรยากาศในสถาบันให้เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ เช่น การจัดโครงการพิเศษต่างๆ โดยให้นักศึกษาเป็นเจ้าของโครงการ เช่น การจัดนิทรรศการ การอภิปราย การแสดงละครที่เสริมสร้างปัญหา ความคิด ความเชื่อมั่น รวมทั้งการส่งเสริมให้นิสิต/

นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในสถาบัน เป็นต้น (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530; สำนักงานมาตรฐาน
อุดมศึกษา, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

2) ความคิด-ก้าวหน้า (Thinking-Advance)

ด้านหลักสูตรการศึกษา ที่สร้างความคิดก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมี
ความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ได้อย่างทันสมัย สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดสร้างหลักสูตรการ...
ครอบคลุมวิชาการด้านสังคมวิทยา ปรัชญา พฤติกรรมศาสตร์ วัฒนธรรม และวิชาที่เกี่ยวข้อง
สุนทรียภาพ เพราะเป็นวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้นักศึกษามีโลกทัศน์...
สถาบันอุดมศึกษาควรจัดรายวิชาบัณฑิตอุดมคติไว้ในหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความ
ใฝ่รู้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530; ไพโรจน์ วิจารณ์ชัย, 2545)

ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความคิดก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต เพื่อให้
บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ได้ทันสมัย สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนที่
ส่งเสริมให้เกิดสติปัญญาความคิดที่เป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ การมีเหตุ มีผล และความใฝ่รู้ ส่วน
เสริมผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์
ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น การรับฟังความเห็นที่แตกต่าง และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์
รวมทั้งจัดการเรียนการสอนโดยประสบการณ์จริงในโลกของความเป็นจริง โดยให้ผู้เรียนได้ไต่ขึ้น
บันไดจากการเรียนรู้ไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์นวัตกรรม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้ได้ (วินัย
วีระพัฒนานนท์, 2543; จริส สุวรรณเวลา, 2545)

ส่วนในด้านกิจกรรมนักศึกษา ที่เสริมสร้างความคิดก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต สถาบัน
อุดมศึกษาต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาในลักษณะของการจัดเวทีวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย ถกเถียง เพื่อฝึก
ทักษะการแสดงความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกา
สแสดงความคิดเห็น เสนอผลการวิจัยของผู้เรียน รวมทั้งการสร้างแนวร่วมในการดำเนินการจาก
กลุ่มผู้นำนิสิตนักศึกษาและกลุ่มผู้นำอื่นๆ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 254..; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความคิดก้าวหน้าให้แก่บัณฑิต สถาบันอุดมศึกษา
ควรจะต้องมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น เทคโนโลยีการศึกษา และเทคโนโลยี
สารสนเทศต่างๆ และการบริการที่คล่องตัว รวดเร็ว สะดวก ไม่ซับซ้อนและเสียเวลาในการจัดการ
ขณะเดียวกันสถาบันจะต้องมีห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ เป็นแหล่งที่รวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ทั้ง
ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ทั้งรูปแบบที่ป็นเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์
โดยมีสัดส่วนเพียงพอแก่นักศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2545)

3) ความคิด-เชิงรุก (Thinking-Proactive)

ในการสร้างหลักสูตรที่เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้
ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ

รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์โรงความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง อาจจัดเป็นหลักสูตรของตนเองเป็นการเฉพาะ หรือจัดทำเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันที่ในและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงทิศทางความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของประเทศด้วยการนำทรัพยากรและองค์ความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากฝ่ายต่างๆ มาร่วมคิดและจัดทำหลักสูตรอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้หลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้กว้าง ทันสมัย และมองการณ์ไกล มองเห็นความเชื่อมโยงของสาระความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ประเทศ และโลก และระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนการติดตามข่าวสารในทุกด้านอยู่อย่างสม่ำเสมอและทันทั่วทั้งที่ (ทบทวนมหาวิทยาลัย, 2544; วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543)

ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เสริมสร้างให้บัณฑิตมีความคิดเชิงรุก เพื่อให้มียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ สามารถคิดไปข้างหน้าและคิดได้เอง สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดสติปัญญา ความคิดที่เป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ การมีเหตุผล และความใฝ่รู้ ต้องมีเนื้อหาวิชาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชน และประเทศ รวมทั้งผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักคิด รู้วิธีเรียนเพื่อให้สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543; วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543)

สำหรับในด้านกิจกรรมนักศึกษา ที่เสริมสร้างความคิดเชิงรุกให้แก่บัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาควรจัดการประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติ และระดับชาติที่เกี่ยวกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดเวทีวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย ถกเถียง เพื่อฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาในวงวิชาการที่กว้างขวางและเป็นสากลยิ่งขึ้น (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543)

ในด้านสภาพแวดล้อม ที่เสริมสร้างความคิดเชิงรุกให้แก่บัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาควรจัดศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละศาสตร์ เพื่อให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของศาสตร์นั้นๆ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543)

4) ความคิดเป็นเลิศ (Thinking-Excellent)

ในด้านหลักสูตรการศึกษา ที่สร้างความคิดเป็นเลิศให้แก่บัณฑิต เพื่อจะให้เป็นผู้ที่มีความคิดรวบยอดและสามารถดกผลึกทางความคิดได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่ต้องมีเนื้อหาหลักซึ่งทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติเฉพาะทางตามสาขาอาชีพ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และพัฒนาทักษะในการคิดที่เป็นระบบ มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ และพัฒนาทักษะในการวิจัยเพื่อการพัฒนาทางปัญญา การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม และการพัฒนากระบวนการทำงาน (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543) โดยจัดการเรียนการสอนกระตุ้นให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความช่างสังเกต ช่างคิด เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาในลักษณะการต่อยอดความรู้เดิมให้เกิดเป็นความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาต่อไป ส่วนในด้านกิจกรรมนักศึกษาและการจัด

สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความคิดดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาควรจัดการประชุมสัมมนาทั้งระดับชาติ ระดับนานาชาติ การจัดเวทีเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย ถกเถียง เพื่อฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็น การเสนอมุมมองใหม่ และการเสนอผลงานวิจัยที่เกิดจากการสร้างหรือค้นพบองค์ความรู้ใหม่ของ ผู้เรียน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543)

4.2.3 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความสามารถ (Skill)

การนำเสนอกระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความสามารถ จะได้นำเสนอเป็นการวางภาพรวม ก่อน หลังจากนั้นจะได้นำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมต่อเนื่องกันไป

ตาราง 2-4 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความสามารถ (Skill)

	ความสามารถ - พื้นฐาน	ความสามารถ - ก้าวหน้า	ความสามารถ - เชิงรุก	ความสามารถ - เป็นเลิศ
หลักสูตร การศึกษา	มุ่งพัฒนาบัณฑิต อย่างสมดุลทั้ง ความรู้ ความสามารถ และความดีงาม โดยมีความรอบรู้ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้ อย่างเหมาะสม	จัดหลักสูตรที่มีความ หลากหลายตามความ ต้องการของผู้เรียน เพื่อ เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอด ชีวิต และทำให้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง และมี การจัดการศึกษาทางไกล	เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้ มีทักษะขั้นสูง ในการประกอบ อาชีพ สามารถ ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและ ปรับปรุงการ ทำงานให้ เหมาะสมกับ สิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรมของ ท้องถิ่นได้	มุ่งสร้างผู้นำใน การพัฒนา วิชาการหรือ วิชาชีพ และเป็น แบบอย่างต่อ ชุมชนและ ประเทศได้

ตาราง 2-4 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความสามารถ (Skill) (ต่อ)

	ความสามารถ - พื้นฐาน	ความสามารถ - ก้าวหน้า	ความสามารถ - เชิงรุก	ความสามารถ - เป็นเลิศ
การจัดการเรียน การสอน	- ดำเนินการสอนให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน - การสอนต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะและภูมิปัญญาในอาชีพและเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและภูมิธรรมในฐานะมนุษย์และพลเมืองของสังคมไทย	- ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความอยากรู้ และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ - ผู้สอนกำหนดหัวข้อให้นักศึกษาทำรายงาน และกำหนดการสอนแบบกลุ่มย่อย - ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สร้างงานได้ด้วยตนเอง	- นำเสนอสิ่งที่ได้ค้นคว้าและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาวิชากับวิชาอื่น - มองเห็นผลกระทบของการพัฒนาวิชาการที่มีต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม	- ค้นหาความรู้โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอสาระด้วยการพูดและการเขียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง/ทำวิจัย - พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการในโครงการพิเศษประเภทต่างๆ เพื่อการปฏิบัติได้จริง
กิจกรรม นักศึกษา	ควรบูรณาการกิจกรรมของกิจการนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เช่น ชมรมหรือกิจกรรมที่คณะหรือสาขาวิชาเป็นผู้จัดการศึกษาที่อยู่นอกเหนือหลักสูตร	- ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริงเรียนรู้ในสถานการณ์จริง - ส่งเสริมทักษะในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง	เพิ่มพูนทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมโครงการกิจกรรมร่วมในทางสาขาวิชาชีพและหลายสถาบัน	การมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือการพัฒนาาร่วมกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ ภาครัฐกิจ เอกชน หน่วยงานต่างๆ ในการร่วมมือจัดการศึกษาและการผลิตบัณฑิต

ตาราง 2-4 กระบวนการผลิตบัณฑิตด้านความสามารถ (Skill) (ต่อ)

	ความสามารถ - พื้นฐาน	ความสามารถ - ก้าวหน้า	ความสามารถ - เชิงรุก	ความสามารถ - เป็นเลิศ
สิ่งแวดล้อม	จัดสิ่งแวดล้อมให้มี บรรยากาศใน การปฐมนิเทศ ที่พึงประสงค์ รวมทั้งจัดวัสดุ อุปกรณ์ที่มีความ ทันสมัย จัด บรรยากาศและ กิจกรรมต่างๆ ทางด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา	สถาบันอุดมศึกษา ต้องจัดปัจจัย ด้านอุปกรณ์ที่ เกี่ยวข้องกับการ เรียนการสอน เช่น ห้องสมุดที่มี ประสิทธิภาพ และอุปกรณ์การ เรียนการสอนที่ ทันสมัย	พัฒนาทักษะใน การปฏิบัติงาน ของนักศึกษา โดยเฉพาะการใช้ ประโยชน์จาก การศึกษาค้นคว้า มีการจัดอุปกรณ์ การเรียนการสอน ที่เอื้อต่อศาสตร์ใน แต่ละสาขาวิชา เพื่อให้มีการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ในศาสตร์นั้นๆ	จัดอุปกรณ์การเรียน บรรยากาศและการ บริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพที่เอื้อ ต่อการพัฒนาทักษะ ในด้านการ ค้นคว้าวิจัย รวมทั้ง การเรียนรู้จากสภาพ จริงของสังคม

1) ความสามารถพื้นฐาน (Skill-Basic)

กระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่มีความสามารถปฏิบัติได้ขั้นพื้นฐาน คดย
สามารถปฏิบัติงานได้ตามวิชาชีพนั้นๆ มีกระบวนการเสนอแนะดังนี้

ในด้านหลักสูตรการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม โดยสาระของหลักสูตรมุ่งพัฒนาบัณฑิตอย่างสมดุล ทั้ง
ความรู้ ความสามารถ ความดีงาม โดยมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม (ทพวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ในการจัดการเรียนการสอน ควรจัดกระบวนการพัฒนาทักษะในการสอนของ
อาจารย์ให้สามารถดำเนินการสอนให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัด
ของผู้เรียน เน้นการเรียนการสอนให้ปฏิบัติได้ โดยฝึกการปฏิบัติงาน ทำโครงการ ส่งเสริมให้มีการใช้
สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
(พันศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) นอกจากนี้ การสอนต้องมีวัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาทักษะและภูมิปัญญาในอาชีพ ในฐานะแรงงานทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกและภูมิธรรมในฐานะมนุษย์และพลเมืองของสังคมไทย (ทพวงมหาวิทยาลัย, 2533)

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา ควรบูรณาการกิจกรรมและกิจการนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจัดได้ทั้งกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้กระทำเอง เช่น สโมสรนักศึกษา ชมรม หรือกิจกรรมที่คณะหรือสาขาวิชาเป็นผู้จัด เช่น การฝึกงานที่อยู่นอกเหนือจากหลักสูตร (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530)

ในด้านสิ่งแวดล้อม สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิต เช่น จัดสิ่งแวดล้อมให้มีบรรยากาศในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น การจัดโครงการพิเศษต่างๆ มหันักศึกษาเป็นเจ้าของงาน เช่น การจัดนิทรรศการ การอภิปราย เป็นต้น (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2530) รวมทั้งการจัดกาสต์ดอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยและเพียงพอเป็นที่ "ประทับใจ" จัดบรรยากาศและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมและเอื้ออำนวยในด้านต่างๆ เช่น ด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา (อดุลย์ วิริยะเวชกุล, 2541)

2) ความสามารถ-ก้าวหน้า (Skill-Advanced)

กระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่มีความสามารถปฏิบัติได้ขั้นก้าวหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนางาน และแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีขึ้นนั้น มีรายละเอียดเสนอดังนี้

ในด้านหลักสูตรการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาควรจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long) โดยใช้ระบบเทคโนโลยีการสอนแบบใหม่ เพื่อช่วยให้เกิดความหลากหลายและการเข้าถึงการศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self management learning) รวมทั้งการศึกษาทางไกล (Distance learning) (จิรัส สุวรรณเวลา, 2540)

ในด้านการจัดการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนกระบวนการศึกษาจาก "การสอน" เป็นการเรียน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเกิดความอยากรู้ และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2540) หรือผู้สอนใช้วิธีการเรียนโดยกำหนดหัวข้อให้นักศึกษาทำรายงาน กำหนดการสอนแบบกลุ่มย่อย เป็นต้น (อดุลย์ วิริยะเวชกุล, 2543)

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ในสถานการณ์จริง และส่งเสริมทักษะในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2543) ส่วนในด้านสิ่งแวดล้อม สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดปัจจัยด้านอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น ห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย (ไพฑูรย์ สันลารัตน์, 2543)

3) ความสามารถเชิงรุก (Skill-Proactive)

กระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่มีความสามารถปฏิบัติได้เชิงรุก โดยสามารถสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเองนั้น หลักสูตรการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะขั้นสูงในการประกอบอาชีพ นอกเหนือไปจากความรู้ด้านทฤษฎีได้อย่างเพียงพอ ให้สามารถประกอบพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถพัฒนาอาชีพได้ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ในสาขาวิชากับสาขาวิชาอื่น และมองเห็นผลกระทบของการพัฒนาวิชาการที่มีต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2543)

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา สถาบันควรส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ส่งเสริมการดำเนินโครงการกิจกรรมร่วมในหลายสาขาวิชาชีพ และหลายสถาบัน (สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) โดยสถาบันจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของนักศึกษา เช่น การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากการศึกษาหรือการวิจัยค้นคว้า การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ รวมทั้งการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้อต่อศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา เพื่อให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองในศาสตร์นั้นๆ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543)

5. หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น

หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านแฟชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย โดยมีมุ่งหวังให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีความรู้ด้านทฤษฎี และมีทักษะในการปฏิบัติงานทางด้านเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่นอย่างเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนผลผลิตและคุณภาพของงานด้านแฟชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้ก้าวทันสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สามารถบูรณาการความรู้จากวิชาต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม มีแนวคิดอย่างเป็นระบบในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ให้ก้าวหน้า สามารถนำความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการด้านธุรกิจแฟชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายได้ ซึ่งทางสาขาวิชาได้เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เพื่อมุ่งพัฒนาตนเองและวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า รวมถึงสามารถติดต่อสื่อสารอย่างเข้าใจในโลกเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้เพื่อให้บัณฑิตมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจึง

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และความตระหนักใน
จรรยาบรรณวิชาชีพ รับผิดชอบต่อน้ำที่และสังคม และสร้างไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

5.1 วัตถุประสงค์หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น

- 5.1.1 เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ด้านทฤษฎี และมีทักษะในการปฏิบัติงานทางด้านเทคโนโลยี
การจัดการสินค้าแฟชั่นอย่างเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติงานเพื่อ
เพิ่มพูนผลผลิตและคุณภาพของงานด้านแฟชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้ก้าวหน้า
สภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต
- 5.1.2 เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถในการบูรณาการวิชาต่างๆ อย่างเป็นองค์
รวม มีแนวคิดอย่างเป็นระบบในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ให้ก้าวหน้า สามารถนำ
ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการด้านธุรกิจ
แฟชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายได้
- 5.1.3 เพื่อผลิตบัณฑิตมีความสามารถในการใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการศึกษาต่อใน
ระดับสูงขึ้น มุ่งพัฒนาตนเองและวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า สามารถติดต่อสื่อสารอย่าง
เข้าใจในโลกเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 5.1.4 เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ตระหนักใน
จรรยาบรรณวิชาชีพ รับผิดชอบต่อน้ำที่และสังคม และสร้างไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม
ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

5.2 วิสัยทัศน์ (VISION)

คณะต้นแบบที่ผลิตบัณฑิตมีอาชีพเฉพาะทางด้านเทคโนโลยี คหกรรมศาสตร์

5.3 พันธกิจ (MISSION)

- 5.3.1 จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นวิชาชีพบนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สามารถสร้างบัณฑิตพร้อมเข้าสู่อาชีพ
- 5.3.2 สร้างงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม เพื่อถ่ายทอดและสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ภาคการ
ผลิต ภาคบริการ และชุมชน
- 5.3.3 ให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อการสร้างอาชีพอิสระ และการพัฒนาอาชีพโดยยึดหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.3.4 ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และรักษาสืบสาน

5.4 วัตถุประสงค์

- 5.4.1 พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

- 5.4.2 เป็นบ้านของคนดี คนเก่ง ที่มีความเป็นมืออาชีพ
- 5.4.3 เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเฉพาะทางสู่สาธารณะและชุมชน
- 5.4.4 ศูนย์กลางอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย
- 5.4.5 สร้างผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้

5.5 เส้นทางประกอบอาชีพของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น สามารถประกอบอาชีพเกี่ยวกับการจัดการสินค้าแฟชั่น หรือ Merchandising ซึ่งเป็นการทำงานเกี่ยวกับกระบวนการของการผลิตผลิตภัณฑ์ เริ่มจากการออกแบบ พัฒนา ผลิต และส่งเสริม ไปจนกระทั่งถึงการจัดแสดงสินค้า

เมื่อก้าวถึงผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้า (Fashion Merchandiser) มีความหมายถึง ผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์และวางแผน เป็นผู้ชี้แนะและกำหนดแนวทางแนวโน้ม (Trend) และรูปแบบแฟชั่น (Fashion Style) ให้กับนักออกแบบ (Designer) เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน (Collection) ให้ได้เหมาะสมกับงบประมาณ รูปแบบ ตลาดของสินค้า รวมถึงต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการสื่อสารติดต่อซื้อขายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

นิพนธ์ สิมะกรัย (2539: 59-60) อธิบายว่า คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้จัดการสินค้า ควรเป็นผู้มีความสามารถสื่อสารได้ดีทั้งการพูดและการเขียน เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย พุดเก่ง ความจำดี บุคลิกดี มารยาทดี มีความมั่นใจ มีไหวพริบและการตัดสินใจที่ดี มีพื้นความรู้ดี และมีประสบการณ์หลากหลาย นอกจากนี้ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้า ควรมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของตลาดและแนวโน้มของค่านิยมในด้านรูปแบบเสื้อผ้า มีความรอบรู้ด้านวัตถุดิบและคุณภาพที่ต้องการ รู้วิธีการตรวจสอบคุณภาพ การวางแผนการผลิต ข้อกำหนด กฎระเบียบ และกฎหมายในการซื้อขาย เป็นต้น

5.6 หลักสูตร

5.6.1	จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	134	หน่วยกิต
5.6.2	โครงสร้างหลักสูตร		
1)	หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	32	หน่วยกิต
	กลุ่มวิชาภาษาไทย	3	หน่วยกิต
	- กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	12	หน่วยกิต
	- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	9	หน่วยกิต
	- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	6	หน่วยกิต
	- กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ	2	หน่วยกิต
2)	หมวดวิชาเฉพาะ	96	หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาแกน	21	หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาชีพบังคับ	60	หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาชีพเลือก	15	หน่วยกิต
3) หมวดวิชาเลือกเสรี	6	หน่วยกิต

5.6.3 รายวิชา

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 32 หน่วยกิต

กลุ่มวิชาภาษาไทย 3 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-001-101 การใช้ภาษาไทย 3(3-0-6)

01-001-103 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 3(3-0-6)

01-001-105 เทคนิคการเขียน 3(3-0-6)

01-001-107 ภาษาไทยเพื่อการนำเสนอ 3(3-0-6)

กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต ประกอบด้วย

01-002-101 ภาษาอังกฤษ 1 3(3-0-6)

01-002-102 ภาษาอังกฤษ 2 3(3-0-6)

และให้เลือกศึกษาอีก 6 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

01-002-203 สนทนาภาษาอังกฤษ 1 3(3-0-6)

01-002-204 สนทนาภาษาอังกฤษ 2 3(3-0-6)

01-002-205 ภาษาอังกฤษเทคนิค 3(3-0-6)

01-002-206 ภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพ 3(3-0-6)

01-002-210 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3(3-0-6)

01-002-211 การอ่านภาษาอังกฤษ 1 3(3-0-6)

01-002-212 การอ่านภาษาอังกฤษ 2 3(3-0-6)

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 9 หน่วยกิต

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-003-102 มนุษยสัมพันธ์ 3(3-0-6)

01-003-103 ระเบียบวิธีวิจัย 3(3-0-6)

01-003-104 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม 3(3-0-6)

01-003-108 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3(3-0-6)

กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-004-101 สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า 3(3-0-6)

01-004-103 จิตวิทยาทั่วไป 3(3-0-6)

01-004-108	การพัฒนานุคลิกภาพ	3(3-0-6)
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 6 หน่วยกิต		
กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้		
02-001-101	คณิตศาสตร์พื้นฐาน	3(3-0-6)
02-001-102	คณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวัน	3(3-0-6)
02-001-103	สถิติเบื้องต้น	3(3-0-6)
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้		
02-002-101	วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	3(3-0-6)
02-002-102	มนุษย์กับวิทยาศาสตร์กายภาพ	3(3-0-6)
02-002-103	ชีวิตกับเทคโนโลยีสมัยใหม่	3(3-0-6)
02-002-104	สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากร	3(3-0-6)
กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ 2 หน่วยกิต		
กลุ่มวิชาพลศึกษา ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้		
01-005-101	พลศึกษา	1(0-2-1)
01-005-103	แบดมินตัน	1(0-2-1)
01-005-115	เปตอง	1(0-2-1)
01-005-116	ลีลาศ	1(0-2-1)
01-005-123	กิจกรรมเพื่อสุขภาพและสุขปฏิบัติ	1(0-2-1)
กลุ่มวิชานันทนาการ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้		
01-006-101	นันทนาการ	1(0-2-1)
01-006-102	นันทนาการกลางแจ้ง	1(0-2-1)
01-006-103	การเป็นผู้นำค่ายพักแรม	1(0-2-1)
01-006-104	เกมสำหรับนันทนาการ	1(0-2-1)
01-006-105	นันทนาการเพื่อการฝึกอบรม	1(0-2-1)
หมวดวิชาเฉพาะ 96 หน่วยกิต		
กลุ่มวิชาแกน 21 หน่วยกิต ประกอบด้วย		
07-211-101	เทคโนโลยีเพื่อการออกแบบ	3(2-2-5)
07-211-102	คอมพิวเตอร์กราฟิกเพื่องานแฟชั่น	3(1-4-4)
07-111-101	สิ่งทอและการตัดเย็บ	3(2-2-5)
02-311-112	หลักสถิติ	3(3-0-6)
02-411-105	เคมีประยุกต์	3(3-0-6)

03-311-101	ความรู้เบื้องต้นทางธุรกิจ	3(3-0-6)
03-311-103	หลักการจัดการ	3(3-0-6)
กลุ่มวิชาชีพบังคับ 60 หน่วยกิต ประกอบด้วย		
07-212-101	วิวัฒนาการแฟชั่น	3(3-0-6)
07-212-102	เส้นใยสิ่งทอ	3(2-2-5)
07-212-203	วัตถุดิบในอุตสาหกรรมแฟชั่น	3(3-0-6)
07-212-204	พฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าแฟชั่น	3(3-0-6)
07-212-305	ธุรกิจสินค้าแฟชั่น	3(3-0-6)
07-212-306	การจัดการสินค้าแฟชั่น	3(3-0-6)
07-212-307	การวิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่น	3(1-4-4)
07-212-308	การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่น	3(2-2-5)
07-212-309	การคำนวณเพื่อการจัดการสินค้า	3(3-0-6)
07-212-310	การสร้างตราสินค้าในระบบอุตสาหกรรม	3(2-2-5)
07-212-311	สหกิจศึกษาด้านเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น	6(0-40-0)
07-212-412	การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า	3(2-2-5)
07-212-413	กลยุทธ์การสร้างสรรคงานโฆษณา	3(3-0-6)
07-212-414	สัมมนาการจัดการสินค้าแฟชั่น	3(2-2-5)
07-212-415	การสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจแฟชั่น	3(2-2-5)
07-212-416	โครงการวิจัยเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น	3(1-4-4)
07-112-103	การวาดภาพสำหรับนักออกแบบแฟชั่น	3(1-4-4)
07-112-312	เทคโนโลยีการผลิตเสื้อผ้าระบบอุตสาหกรรม	3(2-2-5)
03-111-104	การบัญชีเบื้องต้น 1	3(3-0-6)
กลุ่มวิชาชีพเลือก 15 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้		
07-112-207	การวิเคราะห์โครงสร้างผ้า	3(2-2-5)
07-213-201	เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม	3(3-0-6)
07-213-202	บรรจุภัณฑ์เพื่อสินค้าแฟชั่น	3(1-4-4)
07-213-203	การสื่อสารเพื่อการจัดการสินค้า	3(3-0-6)
07-213-304	การจัดการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป	3(2-2-5)
07-213-305	การจัดการวัสดุเสื้อผ้าและการจัดซื้อ	3(2-2-5)
07-213-306	ธุรกิจเสื้อผ้าส่งออก	3(3-0-6)
07-213-407	การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า	3(2-2-5)

07-213-408	การขายและการจัดแสดงสินค้าแฟชั่น	3(2-2-5)
07-213-409	การโฆษณาสินค้าแฟชั่น	3(2-2-5)

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 คุณสมบัติ ความรู้ และความสามารถของผู้จัดการสินค้า

กรทิพย์ วัชรปัญญาวงศ์ เตชะเมธีกุล (2549) กล่าวถึงบุคลิกลักษณะของนักจัดการสินค้าที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

6.1.1 การเป็นผู้ที่มีความคิดเป็นอิสระ

โดยการมีแนวคิดเป็นอิสระทำให้ไม่ยึดติดต่อระบบเดิมๆ เพราะการยึดติดจะทำให้ไม่เกิดการพัฒนาหรือเริ่มต้นงานใหม่ๆ ที่ท้าทายและนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดของบริษัท

6.1.2 มีแนวคิดและบุคลิกเป็นผู้บริหารจัดการ

บุคลิกของผู้บริหารจัดการหรือเป็นแนวคิดของนักลงทุนจะเป็นการทำงานที่มีความไต่ตรองรอบคอบ มีการเปรียบเทียบเหตุและผลนำมาซึ่งการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6.1.3 มีความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่นของผู้จัดการสินค้าจะทำให้สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีที่สุด

6.1.4 ความเป็นผู้นำ

บุคลิกภาพความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องมีในตัวผู้จัดการสินค้า เพราะการจัดการสินค้ามีลูกทีมที่ปฏิบัติงานภายใต้การบริหารจำนวนมากและเกี่ยวเนื่องกันหลายส่วน ดังนั้นภาระการเป็นผู้นำจะทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่น ไว้วางใจที่จะทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงแนวคิด แนวทางการทำงานและแนวทางการแก้ไขปัญหา

6.1.5 สามารถที่จะสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดีเยี่ยม

ความสามารถในการสื่อสารนี้หมายถึงการสื่อสารต่อผู้ได้บังคับบัญชา และสื่อสารกับหน่วยงานหรือแผนกอื่น โดยที่การสื่อสารมีหลายระดับ แต่ผู้จัดการสินค้าต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้การสื่อสารในกลุ่มต่างๆ สมฤทธิ์ผลมากที่สุด

6.1.6 มีวิสัยทัศน์ในการมองเป้าหมายทางการตลาดได้ชัดเจน

การเป็นผู้จัดการสินค้าไม่ใช่เพียงแต่จัดการให้สินค้าผลิตออกมาได้ครบตามคุณภาพและปริมาณเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการจัดการสินค้าในอนาคตเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

6.1.7 มีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร

การจัดการองค์กรต้องมีเทคนิคและวิธีที่ซับซ้อนต่าง ๆ มากมาย ผู้จัดการสินค้าที่ดีควรต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร

ทั้งนี้คุณสมบัติด้านอื่น ๆ ที่นักจัดการสินค้าควรมี ได้แก่ ความสามารถเชิงการวางแผนและการควบคุมงานตามแผน ความรู้ทางด้านการตลาด ความสามารถที่มีต่อการพัฒนาสินค้า ความสามารถในการควบคุมสินค้าได้ทั้งระบบ ความสามารถในการประสานงานกับผู้ขาย ความสามารถในการหาแหล่งวัตถุดิบ ความสามารถในการติดต่อค้าขายกับโรงงาน ความสามารถในการบริหารจัดการวัตถุดิบได้ดี เป็นต้น

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชิด รัตนอุดม (2547) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาผ้าและเครื่องแต่งกายสำหรับอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ขนาดของผู้ประกอบการมีความพึงประสงค์ต่อคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านการแต่งกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนบุคลิกภาพพบว่าให้ความสำคัญกับด้านกิริยาสำนึกมากที่สุด รองลงมาคือความรับผิดชอบ ท่วงทีวาจา การพูดด้วยการใช้ทักษะการสื่อสารที่ดี ด้านกิริยาท่าทาง พบว่าการเป็นมิตรกับผู้อื่นมีความสำคัญมาก

สุวิมล อังควานิช (2547) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจบัณฑิตโดยรวมในระดับมาก โดยด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ มีความพึงพอใจระดับปานกลางถึงมาก ส่วนด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

งานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบกระบวนการทำงานของผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าในการผลิตเสื้อผ้าแฟชั่นแบรนด์และเสื้อผ้าอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (2553) พบว่าการทำงานของผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าในกระบวนการผลิตเสื้อผ้าแฟชั่นแบรนด์และเสื้อผ้าอุตสาหกรรม มีความแตกต่างกันตามลักษณะสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่บริษัททำการผลิต เรื่องของระยะเวลาในกระบวนการทำงาน และเรื่องของเวลาซึ่งมีความสัมพันธ์กับต้นทุนค่าใช้จ่าย โดยการผลิตเสื้อผ้าแฟชั่นแบรนด์ อาจมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับแผนการผลิตและรูปแบบสินค้าที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าในช่วงเวลาที่กำลังได้รับความนิยม ดังนั้นผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าควรมีความรู้ครอบคลุมในเรื่องต่างๆ เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเสื้อผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า ภาษาต่างประเทศ การคำนวณ รวมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงาน และการเก็บข้อมูลความเคลื่อนไหวของสินค้าร่วมกับนักออกแบบเพื่อนำมาสรุปและใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและทันสมัย ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า

ลักษณ์ และคณะ(2554) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะเฉพาะของผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทำการศึกษาเฉพาะด้านการแต่งกาย การสื่อสาร และกิจนัยที่พึงประสงค์ โดยเก็บข้อมูลจากอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปประเภทเสื้อผ้านुरुย เสื้อผ้าสตรี และเสื้อผ้าเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล จำนวน 15 แห่ง ซึ่งคณะเทคโนโลยี คหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ส่งนักศึกษาไปฝึกงาน หรือสหกิจศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้จัดการสินค้าเสื้อผ้าในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ด้านบุคลิกภาพ การแต่งกาย ท่วงทีวาทะ กิริยาท่าทาง และกิจนัย คือ ควรเป็นผู้มีบุคลิกดี มารยาทดี มีความมั่นใจ มีไหวพริบและการตัดสินใจที่ดี แต่งกายสุภาพรูปแบบทันสมัย สื่อสารได้ดีทั้งการพูดและการเขียน เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย พูดเก่ง ความจำดี รวมทั้งจะต้องมีความรู้และทักษะเฉพาะ คือมีความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับแนวโน้มความต้องการของตลาด รูปแบบและการออกแบบเสื้อผ้า เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุดิบ เช่น การเลือกใช้ผ้า วัสดุ ประกอบและคุณภาพที่ต้องการ แหล่งวัตถุดิบ การประมาณจำนวนวัสดุที่ใช้ การวัดขนาดมาตรฐาน การจัดเตรียมแบบเสื้อ การคิดราคา การประเมินความก้าวหน้า วิเคราะห์และวางแผนการผลิต ต้องเป็นผู้มีพื้นความรู้ดี ทั้งความรู้ทั่วไปด้านเศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ การปฏิบัติการนำเข้าและการส่งออกสากล การใช้คอมพิวเตอร์ในการรายงาน การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และระบบจัดเก็บเอกสาร เนื่องจากผู้จัดการสินค้าในอุตสาหกรรมเสื้อผ้ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนและการบริหารการผลิต ต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน้าที่อื่น ๆ เกือบทุกหน้าที่ในธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม รวมทั้งต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการประสานงานในด้านการพัฒนาการผลิตอีกด้วย ผลการศึกษาจึงใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น ของคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ต่อไปได้